

Nederlandse Accreditatie Organisatie (NAO)

Kaders NAO

14 februari 2003

**Accreditatiekader bestaande
opleidingen**

Toets nieuwe opleidingen

Postadres: Postbus 556, 2501 CN 's-Gravenhage
Bezoekadres: Lange Voorhout 20, 's-Gravenhage
T 070 312 23 00
F 070 312 23 01
Email: info@nao-ho.nl
Internet: www.nao-ho.nl

Inhoud

- 1. Uitgangspunten accreditatie NAO**
(notitie februari 2003)
- 2. Het accreditatiekader bestaande opleidingen**
(accreditatiekader 14 februari 2003)
- 3. Het toetsingskader nieuwe opleidingen**
(toetsingskader 14 februari 2003)

Uitgangspunten accreditatie NAO

Februari 2003

1. Inleiding

In juni 2002 is de Wet op de Accreditatie in het hoger onderwijs in het parlement aanvaard. In dezelfde maand werd het (dagelijks) bestuur van de Nederlandse Accreditatie Organisatie (de NAO) benoemd. Het bestuur is in het najaar aangetreden. In februari 2003 heeft de NAO de accreditatiekaders voor bestaande opleidingen en de toetsingskaders voor nieuwe opleidingen vastgesteld en voorgelegd aan de staatssecretaris van OCW. De staatssecretaris zal de kaders beoordelen na een 'voorhangprocedure' bij de Eerste en Tweede Kamer. Wanneer de staatssecretaris de kaders goedkeurt, kunnen deze in juni 2003 van kracht zijn.

Accreditatie is 'het verlenen van een keurmerk dat aangeeft dat aan bepaalde maatstaven wordt voldaan'. Het keurmerk wordt verleend na toetsing door de NAO van een externe beoordeling die in opdracht van de instelling door een visiterende en beoordelende instantie (VBI) is uitgevoerd. Het aangrijpingspunt voor accreditatie is de opleiding. Het initiatief voor accreditatie ligt bij de instelling. Accreditatie is in beginsel voorwaarde voor bekostiging van de opleiding door de overheid, het recht om erkende diploma's af te geven en toekenning van studiefinanciering aan studenten.

2. Achtergronden accreditatie

Met de ondertekening van de Bologna-verklaring hebben ruim 30 Europese landen besloten om in het licht van het streven naar een gemeenschappelijke open Europese onderwijsruimte een stelsel van hoger onderwijs in twee cycli (Bachelor en Master) in te voeren. Dit was voor een aantal landen aanleiding om een accreditatiestelsel voor het hoger onderwijs in te voeren, waarin kan worden vastgesteld of opleidingen aan criteria voor basiskwaliteit voldoen. Daarmee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de internationale herkenbaarheid van het hoger onderwijs, wat bijdraagt aan uitwisseling van studenten en een betere voorbereiding van studenten op de internationale arbeidsmarkt.

Het Nederlandse hoger onderwijs kent een goed werkend systeem van kwaliteitszorg. Zelfevaluatie en visitatie dragen bij aan een voortgaande verbetering van de opleidingen aan universiteiten en hogescholen. Deze functie blijft in stand. Met de accreditatie wordt het sluitstuk op dit systeem geplaatst in de vorm van een onafhankelijk eindoordeel van de NAO over de kwaliteit van de opleiding. Dit oordeel is gebaseerd op de beoordeling van de opleiding door een visiterende en beoordelende instantie (VBI)¹ die door de instelling wordt ingeschakeld². Deze procedure geeft de verschillende groepen belanghebbenden (studenten, toekomstige werkgevers, overheid) de garantie dat de opleiding voldoet aan criteria voor basiskwaliteit.

---

¹ Tot dusverre is in de besluitvorming en in beleidsdocumenten de aanduiding 'VVI' (Visiterende en Validerende Instantie) gebruikt. Gezien de validerende taak van de NAO kan deze naam tot verwarring leiden. Daarom is door de NAO gekozen voor de aanduiding Visiterende en Beoordelende Instantie (VBI).

² Feitelijk wordt de beoordeling van de opleiding uitgevoerd door een panel van deskundigen. De beoordeling geschiedt onder verantwoordelijkheid van een VBI.

Het accreditatiestelsel sluit aan bij de bestaande externe kwaliteitszorgsystemen in HBO en WO. In de huidige visitaties ligt de nadruk op proceskwaliteit. In de accreditatie zal een sterker accent gelegd worden op resultaten van de opleiding, dat wil zeggen op het gerealiseerde niveau van afgestudeerden, en op de interne kwaliteitszorg.

3. Taken NAO

De taken van de Nederlandse Accreditatie Organisatie zijn:

- 1
Accreditatie van bestaande opleidingen in het hoger onderwijs, gebaseerd op de vaststelling dat de opleiding aan eisen van basiskwaliteit voldoet.
- 2
Toetsing van nieuwe opleidingen in het hoger onderwijs, gericht op beoordeling van de basiskwaliteit.
- 3
Op verzoek van de instellingen toetsing van bijzondere kwaliteitskenmerken van bestaande opleidingen.
- 4
Het bevorderen van de Europese respectievelijk internationale dimensie in de Nederlandse accreditatie en het onderhouden van internationale contacten op dit gebied teneinde tot afstemming en samenhang te komen

Ook andere taken kunnen aan de NAO worden opgedragen, zoals bijvoorbeeld binnenkort gaat gebeuren met de advisering over verlenging van de cursusduur van mastersopleidingen in het wetenschappelijk onderwijs. Zodra deze opdracht is verstrekt zullen wij over onze aanpak en werkwijze hierbij overleg plegen met de WO-instellingen.

De NAO baseert haar werkzaamheden op een accreditiekader voor bestaande opleidingen en een toetsingskader voor nieuwe opleidingen. Op grond van de wet stelt de NAO jaarlijks een lijst op van VBI's die hebben aangegeven daarvoor in aanmerking te willen komen en die voldoen aan de criteria die de NAO stelt. Deze criteria betreffen onder meer de onafhankelijkheid, de deskundigheid en het gezag van de externe deskundigen, de werkwijze van de VBI, de onderbouwing van het oordeel en eisen aan de rapportage. De NAO zal deze criteria vastleggen in een regeling voor VBI's, die na overleg met een aantal aspirant-VBI's en de koepelorganisaties (VSNU, HBO-raad en PAEPON) zal worden vastgesteld. Overigens zijn instellingen vrij in de keuze van een VBI en kunnen zij ook VBI's inschakelen die niet op de lijst zijn opgenomen.

Met gerenommeerde buitenlandse accreditatieorganisaties zal worden nagegaan in welke mate hun aanpak is gebaseerd op dezelfde benadering en werkwijze als is vastgelegd in de Nederlandse accreditatiekaders. Indien dit in voldoende mate het geval is kan accreditatie gebaseerd worden op het oordeel van deze organisaties, die in dat geval zullen worden beschouwd als VBI's en als zodanig zullen worden behandeld.

4. Kenmerken van accreditatie

Accreditatie is het sluitstuk van het huidige stelsel van externe kwaliteitszorg. Ook bij accreditatie is sprake van zelfevaluaties en visitaties door deskundige panels die een oordeel uitspreken over de kwaliteit van de opleiding. De criteria in de accreditatiekaders bestaande opleidingen sluiten op veel punten aan bij de huidige criteria uit de visitatieprotocollen.

De accreditatieprocedure voegt ook een aantal elementen toe:

- de instelling is verantwoordelijk voor het aanvragen van accreditatie;
- er wordt een samenvattend eindoordeel over de opleiding uitgesproken;
- dit oordeel is gebaseerd op de vraag of de opleiding voldoet aan criteria voor basiskwaliteit;
- in de huidige visitatieprocedure ligt de nadruk op de verbeterfunctie.

Door de accreditatie wordt de verantwoordingsfunctie versterkt. De NAO acht het van belang dat de verbeterfunctie in het stelsel van externe kwaliteitszorg behouden blijft. Daarom is er voor gekozen dat de zelfevaluaties (die voor de invulling van de verbeterfunctie van cruciaal belang zijn) niet aan de NAO behoeven te worden voorgelegd. De VBI's zullen wel de kwaliteit van deze zelfevaluaties beoordelen. Ook door het als afzonderlijk onderwerp opnemen van de interne kwaliteitszorg in het accreditatiekader onderstreept de NAO het belang van een systematische aanpak van kwaliteitsverbetering.

Accreditatie bestaande opleidingen

Bij de accreditatie-aanvraag bij de NAO voor een bestaande opleiding dient de instelling het rapport van de externe beoordeling van de opleiding over te leggen. Dit rapport is opgesteld door een VBI en moet zijn gebaseerd op een visitatie van de opleiding. Het rapport bevat een samenvattend eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding, gebaseerd op geconstateerde feiten, een analyse, een beoordeling van de zelfevaluatie, een toetsing en een eindbeoordeling. De VBI voert de toetsing uit aan de hand van een eigen referentiekader.

Vervolgens valideert de NAO het oordeel van de VBI. Hiertoe toetst de NAO het door de VBI gehanteerde referentiekader en de uitkomsten van de visitatie aan de criteria uit het accreditatiekader. Als de NAO vaststelt dat zij om welke reden dan ook nog geen oordeel kan uitspreken, kan zij tot een verlengd onderzoek besluiten, bij voorbeeld door een 'second opinion' te vragen.

Toetsing nieuwe opleidingen

Ook de toetsing van nieuwe opleidingen wordt gebaseerd op de aanvraag van een instelling. Deze aanvraag gaat onder meer vergezeld van een profielbeschrijving van de nieuwe opleiding, een financieel overzicht en een beschrijving van het benodigde personeel. Voorts wordt aangegeven of de opleiding al bestaat in het Nederlandse hoger onderwijs dan wel sprake is van een opleiding die nieuw is in het hoger onderwijs in Nederland en worden niveau (Bachelor of Master) en oriëntatie (HBO of WO) beschreven.

De NAO toetst of de voornemens en de documenten voldoen aan de criteria uit het toetsingskader nieuwe opleidingen. Bij nieuwe opleidingen worden in het toetsingskader specifieke eisen gesteld aan condities voor continuïteit. Het oordeel van de NAO heeft daarom niet alleen betrekking op de kwaliteit, maar ook op enkele bedrijfseconomische aspecten van de opleiding.

Er is sprake van een proportionele toetsing. Dat wil zeggen dat voorstellen voor opleidingen die nog niet bestaan, of die inhoudelijk sterk afwijken van bestaande opleidingen aan een inhoudelijk zwaardere beoordeling worden onderworpen dan aanvragen voor opleidingen die elders in het Nederlandse hoger onderwijs worden aangeboden. De NAO draagt zorg voor de toetsing, zo nodig met inschakeling van externe deskundigen.

5. Beoordelingswijze NAO

De NAO legt de criteria voor accreditatie van bestaande opleidingen en toetsing van nieuwe opleidingen vooraf vast in kaders. De VBI's dienen hun beoordeling te baseren op deze kaders en stellen daartoe eigen referentiekaders op. Hierin wordt vastgelegd op welke wijze de VBI's de kwaliteit van de opleidingen beoordelen.

Uitgangspunt voor de accreditatiekaders bestaande opleidingen en de toetsingskaders nieuwe opleidingen vormt het onderscheid tussen Bachelor- en Masteropleidingen en het binaire karakter van het Nederlandse onderwijsaanbod (HBO en WO).

In de kaders voor bestaande opleidingen is aangegeven dat de opleiding wordt beoordeeld aan de hand van de volgende onderwerpen:

- doelstellingen opleiding
- programma
- inzet van personeel
- voorzieningen
- interne kwaliteitszorg
- resultaten

Bij nieuwe opleidingen kan uiteraard nog niet naar de resultaten worden gekeken, maar wordt aandacht geschonken aan de condities voor continuïteit.

Voor de NAO wegen de onderwerpen interne kwaliteitszorg en resultaten zwaar. In de kaders is dit tot uitdrukking gebracht door deze aspecten als afzonderlijk onderwerp op te nemen. De interne kwaliteitszorg moet garanderen dat de opleiding systematisch de kwaliteit volgt, analyseert en verbetert. De resultaten worden beoordeeld aan de hand van onder andere het gerealiseerde eindniveau. Op basis van de hiermee opgedane ervaringen zal de NAO in de komende jaren met de instellingen van hoger onderwijs bespreken op welke wijze de beoordeling van de resultaten het beste kan worden vorm gegeven.

De beoordeling van de oriëntatie van de opleiding (HBO of WO) wordt gebaseerd op het karakter van de opleiding, niet op de kenmerken van de instelling die de opleiding aanbiedt. Dat betekent dat een hogeschool een wo-opleiding kan aanbieden en een universiteit een HBO-opleiding. In de praktijk is sprake van een continuüm tussen zuivere beroeps- en zuivere wetenschappelijke opleidingen. HBO-opleidingen verschillen onderling ook sterk van elkaar, hetzelfde geldt voor wo-opleidingen. Om de verscheidenheid in het opleidingsaanbod in beeld te brengen dienen instellingen in de zelfevaluatie een profiel van de opleiding te beschrijven. Hierin beargumenteert de instelling de eigen claim ten aanzien van niveau en oriëntatie van de opleiding. De VBI toetst het profiel aan de criteria voor HBO- en WO-opleiding, afhankelijk van de aanvraag van de instelling. Het oordeel over de oriëntatie van de opleiding is dus uiteindelijk wel gebaseerd op een duidelijke scheiding tussen HBO en WO, in lijn met het wettelijk verankerde binaire karakter van het Nederlandse hoger onderwijs.

6. Accenten taakvervulling NAO

Rol van keurmeester

Kerntaak van de NAO is het verlenen van een keurmerk aan bestaande opleidingen, en het toetsen van de kwaliteit van nieuwe opleidingen. De NAO wil helder zijn in de normen die het daarbij hanteert, en strikt in de toepassing van die normen. De NAO kan als 'keurmeester' van het hoger onderwijs gemakkelijk tegenover de instellingen komen te staan. Dat wil de NAO voorkomen. De NAO streeft naar 'partnership' met de instellingen. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van hogescholen, universiteiten en de NAO om de kwaliteit van het Nederlandse hoger onderwijs te waarborgen en te verbeteren. Daarom wil de NAO zijn rol in goed overleg met de brancheorganisaties en de instellingen vorm en inhoud geven. Dit is in de eerste plaats gebeurd via een discussie over de concept-accreditatiekaders voor bestaande opleidingen en de concept-toetsingskaders voor nieuwe opleidingen. Allereerst is aangedrongen om snel duidelijkheid te verschaffen. Na goedkeuring van de accreditatiekaders voor bestaande opleidingen door de staatssecretaris van OCW start de accreditatie in het Nederlandse hoger onderwijs. Vanaf dat moment geldt dit kader voor alle opleidingen in hun volle omvang, onder erkenning van nog te maken afspraken om een goede invoering te verzekeren.

De kaders zijn niet onveranderlijk. Op basis van opgedane ervaringen en op grond van internationale ontwikkelingen zullen in de komende jaren aanpassingen plaatsvinden, evenals dat het geval is bij de huidige visitatieprotocollen. Wanneer dat aan de orde is zal de NAO daarover met de instellingen en hun organisaties overleggen. Van belang daarbij is dat een goed evenwicht ontstaat tussen duurzaamheid en flexibiliteit. Te frequente en ingrijpende wijzigingen tasten de rechtsgelijkheid voor de instellingen aan, maar anderzijds zullen regelmatige aanpassingen op

onderdelen nodig zijn. Het NAO-bestuur streeft ernaar om de huidige kaders op hoofdlijnen voor een periode van ongeveer zes jaar in stand te houden.

Profilering en differentiatie

De beoordeling van de 'basiskwaliteit', waar accreditatie op gebaseerd is, kan ertoe leiden dat uniformiteit en nivellering optreden. Een gevolg kan zijn dat het stimuleren tot kwaliteitsverbetering, een belangrijk kenmerk van het huidige visitatiestelsel, wordt verzwakt of verloren gaat. Eén van de instrumenten die de NAO wil inzetten om dit tegen te gaan is het gebruik maken van de mogelijkheid die de wet biedt om in het accreditatierapport in te gaan op 'bijzondere kwaliteitskenmerken' van opleidingen (artikel 5a.10, lid 1 WHW).

De NAO nodigt instellingen uit bij een verzoek om accreditatie van bestaande opleidingen aan te geven welke bijzondere kwaliteitskenmerken zij door de NAO willen laten beoordelen. De VBI's zullen deze in hun onderzoek betrekken. Op deze wijze hoopt de NAO een impuls te geven aan instellingen of opleidingen om zich te onderscheiden en bij te dragen aan meer differentiatie en variatie in het Nederlandse hoger onderwijs.

Bekendmaking van beslissingen

Voor alle belanghebbenden bij het hoger onderwijs is het van belang dat zij kennis kunnen nemen van beslissingen van de NAO over accreditatie en toetsing. Dat geldt in de eerste plaats voor (aanstaande) studenten. Kennis van beslissingen van de NAO kan hen helpen bij het maken van keuzes. De NAO zal dan ook zorgen voor een brede bekendmaking van de accreditatiebeslissingen. Het internet (www.nao-ho.nl) zal daarbij een belangrijk medium zijn.

Ruimte voor diversiteit

De NAO kiest voor accreditatiekaders die ruimte laten voor diversiteit. De kaders zijn dus niet erg gedetailleerd. Ze beperken zich tot een beschrijving van de onderwerpen die getoetst worden, de verschillende facetten waaraan een onderwerp getoetst wordt en een aanduiding van de criteria die worden gehanteerd.

Accreditatiekaders schrijven niet voor hoe een instelling het curriculum moet inrichten.

Instellingen bepalen zelf op welke wijze zij aan de beoordelingscriteria willen voldoen. In hun onderzoek toetsen de VBI's of dit in voldoende mate het geval is.

Het uiteindelijke oordeel is: accreditatie, ja of nee. Maar de wijze waarop dit eindoordeel wordt bereikt is niet zo binair. Voor bestaande opleidingen moeten de VBI's een vijfpuntsschaal hanteren op grond waarvan zij via in de kaders vastgelegde beslisregels tot een samenvattend binair oordeel over de opleiding kunnen komen.

Globale accreditatiekaders veronderstellen een hoge kwaliteit van de deskundigen (panels) die een visitatie uitvoeren. De kwaliteit van die panels is een kritische succesfactor voor de aanpak van de accreditatie. De NAO zal dan ook hoge eisen stellen aan het waarborgen van de kwaliteit van de panels door de VBI's.

Internationale oriëntatie

De NAO zal actief bijdragen aan de internationale oriëntatie van het Nederlandse accreditatiestelsel. Daartoe streeft de NAO naar afstemming met accrediterende instanties in andere landen, met name in Europa, en naar internationale discussie en ideeënvorming. De NAO streeft ernaar om voor de zomer te komen tot afspraken over de aanpak van wederzijdse erkenning van accreditaties in Europa.

In dit verband is van belang dat de gezamenlijke aanpak van de accreditatie tussen Nederland en Vlaanderen inmiddels concrete vorm heeft aangenomen door de aanwijzing van een waarnemer in het bestuur van de NAO en door het overleg over de kaders met het veld zowel in Nederland als in Vlaanderen. Met het sluiten in 2003 van een verdrag tussen Vlaanderen en Nederland zal de samenwerking ook formeel haar beslag krijgen. In de samenwerking zal de NAO niet voorbijgaan aan de verschillen die tussen beide landen bestaan.

Dialogo met instellingen

De NAO wil graag 'pro-actief' optreden en zal daartoe de dialoog met de instellingen zoeken. Deze kan gaan over opleidingen waarvan de indruk bestaat dat zij bij de eerstvolgende accreditatie het risico lopen negatief beoordeeld te worden. Een tijdig signaal kan ertoe bijdragen, dat dit wordt voorkomen. Ook wil de NAO graag direct van de instellingen horen hoe zij de accreditatieprocedure in de praktijk ervaren, zodat de werkwijze waar gewenst kan worden aangepast.

In de loop van de tijd wil de NAO met instellingen van gedachten wisselen over de verdere ontwikkeling van de interne en de externe kwaliteitszorg binnen het hoger onderwijs. Voorstelbaar is dat een instelling of faculteit aantoonbaar over een goed en effectief kwaliteitszorgsysteem te beschikken, zodat op den duur wellicht met een lichter, minder tijdrovend onderzoek op andere onderdelen van de accreditatiekaders kan worden volstaan. De NAO wil over deze en andere ontwikkelingen van het accreditatiestelsel in Nederland in de komende jaren graag met de instellingen en hun organisaties in gesprek blijven.

Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs

14 februari 2003

Inhoud

- 1 Opbouw accreditiekader 3**
  - 2 Beoordelingskader 4**
    - 2.1 Doelstellingen opleiding 4
    - 2.2 Programma 5
    - 2.3 Inzet van personeel 6
    - 2.4 Voorzieningen 6
    - 2.5 Interne kwaliteitszorg 7
    - 2.6 Resultaten 7
  - 3 Bijzondere kwaliteitskenmerken 8**
  - 4 Beslisregels accreditatie 9**
    - 4.1 Beoordeling facetten 9
    - 4.2 Beoordeling opleiding 9
  - 5 Beoordeling gevolgde werkwijze en rapport VBI 10**
  - 6 Werkwijze accreditatie bestaande opleidingen 11**
-
- Bijlage 1: Toelichting (Algemeen en per hoofdstuk) 13**
  - Bijlage 2: Omschrijving niveau bachelors en masters ('Dublin descriptoren') 20**
  - Bijlage 3: Wettelijk kader (WHW, hoofdstuk 5a: Accreditatie in het hoger onderwijs) 21**

1 Opbouw accreditiekader

Het accreditiekader voor bestaande opleidingen in het hoger onderwijs bestaat uit:

- een beoordelingskader, bestaande uit onderwerpen, facetten en criteria
- beslisregels
- criteria voor beoordeling van de gevolgde werkwijze en van het rapport van de Visiterende en Beoordelende Instantie (VBI)¹
- een beschrijving van de werkwijze bij accreditatie van bestaande opleidingen.

Ten behoeve van de accreditatie wordt de opleiding beoordeeld aan de hand van zes *onderwerpen*.²

Deze onderwerpen zijn:

- doelstelling van de opleiding
- programma
- inzet van personeel
- voorzieningen
- interne kwaliteitszorg
- resultaten.

De genoemde onderwerpen worden beoordeeld aan de hand van *facetten* en daarbij behorende *criteria* (zie hoofdstuk 2).

Optioneel kan een instelling de VBI verzoeken om een beoordeling van *bijzondere kwaliteitskenmerken* van de opleiding, waarover in het accreditatierapport een aantekening kan worden opgenomen. De beoordeling van bijzondere kwaliteitskenmerken is niet van invloed op de uitkomst van de accreditatie (zie hoofdstuk 3).

Bij de beoordeling door de VBI wordt een *beoordelingsschaal* toegepast en worden *beslisregels* gehanteerd die gebaseerd zijn op een weging van de criteria (zie hoofdstuk 4).

Accreditatie is afhankelijk van validering door de NAO van de externe beoordeling door de VBI. Hiertoe zijn criteria vastgesteld voor *beoordeling van de gevolgde werkwijze en het rapport van de VBI* (zie hoofdstuk 5).

Voor de accreditatie van bestaande opleidingen in het hoger onderwijs is een stappenplan op hoofdlijnen vastgesteld (zie hoofdstuk 6).

¹ Tot dusverre is in de besluitvorming en in beleidsdocumenten de aanduiding 'VVI' (Visiterende en Validerende Instantie) gebruikt. Gezien de validerende taak van de NAO kan deze naam tot verwarring leiden. Daarom is door de NAO gekozen voor de aanduiding Visiterende en Beoordelende Instantie (VBI).

² In de WHW art. 5.8, lid 2 wordt hiervoor het begrip 'aspect van kwaliteit' gehanteerd.

2 Beoordelingskader³

2.1 Doelstellingen opleiding

Facetten	Criteria
Domeinspecifieke eisen	De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk)
Niveau: Bachelor en Master	De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een Bachelor of een Master
Oriëntatie HBO/WO	<p>De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij de volgende beschrijvingen van een Bachelor en een Master in HBO en WO:</p> <p>HBO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De eindkwalificaties zijn mede ontleend aan de door (of in samenspraak met) het relevante beroepenveld opgestelde beroepsprofielen en/of beroepscompetenties • Een HBO-bachelor heeft de kwalificaties voor het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar in een specifiek beroep of samenhangend spectrum van beroepen waarvoor een HBO-opleiding vereist is of dienstig is • Een HBO-master heeft de kwalificaties voor het niveau van zelfstandig en/of leidinggevend beroepsbeoefenaar in een beroep of spectrum van beroepen, dan wel het niveau van het functioneren in een multidisciplinaire omgeving waarin een HBO-opleiding vereist is of dienstig is <p>WO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De eindkwalificaties zijn ontleend aan eisen vanuit de wetenschappelijke discipline, de internationale wetenschapsbeoefening en voor daarvoor in aanmerking komende opleidingen de relevante praktijk in het toekomstige beroepenveld • Een WO-bachelor heeft de kwalificaties voor toegang tot tenminste één verdere WO-studie op masterniveau en eventueel voor het betreden van de arbeidsmarkt • Een WO-master heeft de kwalificaties om zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te verrichten of multi- en interdisciplinaire vraagstukken op te lossen in een beroepspraktijk waarvoor een WO-opleiding vereist is of dienstig is

³ Als de opleiding in verschillende varianten wordt aangeboden (voltijd, deeltijd en duaal) dient waar relevant in de beoordeling duidelijk te worden dat voor elke variant afzonderlijk de basiskwaliteit volgens de criteria uit dit beoordelingskader is gewaarborgd.

2.2 Programma

Facetten	Criteria
Eisen HBO/WO	<p>Het programma sluit aan bij de volgende criteria voor het programma van een HBO- of een WO-opleiding:</p> <p>HBO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk en of (toegepast) onderzoek • Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline • Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk <p>WO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats in interactie tussen het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek binnen relevante disciplines • Het programma sluit aan bij ontwikkelingen in de relevante wetenschappelijke discipline(s) door aantoonbare verbanden met actuele wetenschappelijke theorieën • Het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek • Bij daarvoor in aanmerking komende opleidingen heeft het programma aantoonbare verbanden met de actuele praktijk van de relevante beroepen
Relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	<ul style="list-style-type: none"> • Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties, qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen • De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma • De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken
Samenhang programma	Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend studieprogramma
Studielast	Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen
Instroom	<p>Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties⁴ van de instromende studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • HBO-bachelor: VWO, HAVO, middenkaderopleiding of specialistenopleiding (WEB) of daarmee vergelijkbare kwalificaties, blijkend uit toelatingsonderzoek • WO-bachelor: VWO, HBO-propedeuse of daarmee vergelijkbare kwalificaties, blijkend uit toelatingsonderzoek • HBO- en WO-master: bachelor en eventueel (inhoudelijke) selectie

⁴ Voor de Open Universiteit zijn deze instroomeisen niet van toepassing.

Facetten	Criteria
Duur	De opleiding voldoet aan formele eisen m.b.t. de omvang van het curriculum: <ul style="list-style-type: none"> • HBO-bachelor: 240 studiepunten • WO-bachelor: in de regel 180 studiepunten • HBO-master: minimaal 60 studiepunten • WO-master: minimaal 60 studiepunten, afhankelijk van de opleiding
Afstemming tussen vormgeving en inhoud	<ul style="list-style-type: none"> • Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen • De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept
Beoordeling en toetsing	<ul style="list-style-type: none"> • Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd

2.3 Inzet van personeel

Facetten	Criteria
Eisen HBO/WO	De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een HBO- of een WO-opleiding: <p>HBO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk <p>WO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door onderzoekers die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied
Kwantiteit personeel	Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen
Kwaliteit personeel	Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma

2.4 Voorzieningen

Facetten	Criteria
Materiële voorzieningen	De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren
Studiebegeleiding	<ul style="list-style-type: none"> • De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op studievoortgang • De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten

2.5 Interne kwaliteitszorg

Facetten	Criteria
Evaluatie resultaten	De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen
Maatregelen tot verbetering	De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen
Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken

2.6 Resultaten

Facetten	Criteria
Gerealiseerd niveau	De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen
Onderwijsrendement	<ul style="list-style-type: none"> • Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen • Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers

3 Bijzondere kwaliteitskenmerken

Accreditatie is gericht op de basiskwaliteit. Daarbij wordt de instelling beoordeeld aan de hand van het beoordelingskader uit hoofdstuk 2. Om een instelling de gelegenheid te geven zich te profileren kan de instelling daarnaast de NAO verzoeken om een oordeel te geven over bijzondere kenmerken van kwaliteit. Dit kan leiden tot een aantekening in het accreditatierapport dat daadwerkelijk sprake is van bijzondere kenmerken. Het oordeel over bijzondere kwaliteitskenmerken heeft geen invloed op de accrediteringsbeslissing van de NAO.

De bijzondere kenmerken moeten voldoen aan de volgende criteria:

Facetten	Criteria
Differentiatie en profilering	Het kenmerk levert een betekenisvolle bijdrage aan de differentiatie en profilering in het hoger onderwijs
Kwaliteit	Het kenmerk leidt tot een bijzondere kwaliteit van de opleiding
Concretisering	De gevolgen van het kenmerk voor de kwaliteit van het onderwijs (instroom, onderwijsprogramma, onderwijsproces, output, voorzieningen, kwaliteit staf) zijn geoperationaliseerd
Onderscheidend karakter	Het kenmerk is onderscheidend voor de opleiding in relatie tot relevante opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs

4 Beslisregels accreditatie

4.1 Beoordeling facetten

De VBI's gebruiken bij hun beoordeling van de facetten uit het beoordelingskader de volgende schaal:

- excellent
- goed
- voldoende
- onvoldoende.

4.2 Beoordeling opleiding

Voor een positief eindoordeel door de VBI moet het oordeel over elk onderwerp tenminste voldoende zijn. Het oordeel per onderwerp komt tot stand op basis van weging van oordelen over de afzonderlijke facetten van dat onderwerp door de VBI.⁵ De VBI moet inzichtelijk maken hoe de beoordeling van de verschillende facetten heeft geleid tot het samenvattend oordeel over een onderwerp, met andere woorden hoe zij – gegeven de criteria uit dit accreditatiekader en het eigen referentiekader – op basis van de analyse per facet tot het oordeel per onderwerp is gekomen.

Bij het eindoordeel over kwaliteit van de opleiding dient de VBI aan te geven hoe dit is gebaseerd op de feiten, haar analyse van de feiten en de beoordeling van de opleiding op basis van dit accreditatiekader en haar eigen referentiekader.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de basiskwaliteit is gewaarborgd op grond van de criteria uit dit beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit het oordeel van de VBI blijkt dat elke locatie voldoet aan de in dit kader genoemde criteria voor basiskwaliteit.

⁵ In de praktijk wordt de beoordeling van de opleiding in het algemeen onder verantwoordelijkheid van de VBI door een externe (visitatie)commissie uitgevoerd

5 Beoordeling gevolgde werkwijze en rapport VBI

De VBI brengt in opdracht van de instelling een rapport uit over de kwaliteit van de opleiding. De NAO beoordeelt het rapport van de VBI om te bezien of op basis daarvan een beslissing over accreditatie van de opleiding kan worden genomen.

In het rapport wordt tevens de gevolgde werkwijze beschreven, zodat de NAO deze kan beoordelen. Er wordt onder andere getoetst of het door de VBI gehanteerde referentiekader in ieder geval de onderwerpen en facetten uit het accreditatiekader bestaande opleidingen van de NAO omvat. Verder dient de VBI de in het accreditatiekader beschreven beslisregels adequaat toe te passen. Ook is het gewenst dat het kwaliteitsoordeel van de VBI mede gebaseerd is op een vergelijking met verwante andere opleidingen en zo mogelijk met internationaal gehanteerde normen voor opleidingen in het desbetreffende domein.

Het rapport van de VBI moet voldoende evidentie bevatten dat de opleiding al dan niet aan de criteria voor basiskwaliteit voldoet. Het rapport behandelt minimaal de zes in dit accreditatiekader genoemde onderwerpen, waarbij per onderwerp aan alle facetten aandacht wordt besteed. Voor ieder facet wordt een oordeel op de vierpuntsschaal gegeven, op basis waarvan per onderwerp een oordeel wordt gegeven. De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. Het rapport wordt afgerond met een samenvattend oordeel over de opleiding.

Het rapport dient tevens inzicht te verschaffen in de kwaliteit van het panel van deskundigen dat de opleiding heeft beoordeeld. Daarbij wordt in elk geval informatie gegeven over de omvang en samenstelling van het panel naar ingebrachte kennis en ervaring, de onafhankelijkheid van de panelleden en de deskundigheid en gezaghebbendheid van de panelleden.

De NAO beoordeelt het rapport van de VBI aan de hand van criteria, die enerzijds zijn afgeleid van het accreditatiekader en anderzijds betrekking hebben op de door de VBI gehanteerde methode. Deze criteria worden omschreven in een toetsingskader voor de werkwijze van visiterende en beoordelende instanties.⁶

⁶ Dit kader wordt momenteel – in concept – met betrokken partijen besproken.

6 Werkwijze accreditatie bestaande opleidingen

1

Uitgangspunten voor de accreditatie zijn de wet en de onderwerpen, facetten, criteria en beslisregels uit dit accreditatiekader.

2

Op verzoek van een instelling organiseert een VBI een externe beoordeling. Het daarbij te gebruiken referentiekader dekt tenminste de onderwerpen, facetten en criteria uit dit accreditatiekader.

3

De instelling voert een zelfevaluatie uit. Het zelfevaluatierapport geeft een beschrijving en een evaluatie van de opleiding aan de hand van ten minste de onderwerpen, facetten en criteria uit dit accreditatiekader. Daarbij worden de verschillende varianten van de opleiding (voltijd, deeltijd en/of duaal) apart beschreven en geëvalueerd.

In de zelfevaluatie wordt verder aangegeven wat volgens de instelling het niveau (Bachelor of Master) en de oriëntatie (HBO of WO) van de opleiding is. Dit wordt duidelijk beargumenteerd. Tevens wordt aangegeven of het een initiële dan wel een postinitiële opleiding betreft.

4

De instelling geeft de VBI opdracht op basis van haar zelfevaluatie de kwaliteit van de opleiding te beoordelen. De VBI visiteert de opleiding en verifieert het oordeel uit de zelfevaluatie. Hierbij beoordeelt de VBI ook de kwaliteit van de zelfevaluatie. Verder stelt de VBI vast of de kwaliteit van de opleiding voldoet aan de criteria voor basiskwaliteit en spreekt vervolgens een samenvattend oordeel uit, dat wordt gemotiveerd in een rapport.

5

De instelling dient een aanvraag in bij de NAO voor accreditatie van de opleiding. In deze aanvraag worden de volgende kenmerken van de opleiding beschreven:

- niveau (Bachelor of Master)
- oriëntatie (HBO of WO)
- varianten (voltijd, deeltijd en/of duaal)
- initieel of postinitieel
- vestigingsplaatsen.

Bij deze aanvraag wordt het rapport van de VBI gevoegd. Dit rapport moet voldoende actueel zijn: de beoordeling moet betrekking hebben op de situatie van maximaal één jaar voor het indienen van de aanvraag.

6

De NAO beoordeelt het rapport van de VBI en het daarin uitgesproken integrale oordeel en toetst dit aan het accreditatiekader. In voorkomende gevallen kan de NAO verzoeken om aanvullende informatie. Het besluit van de NAO over accreditatie is binnen drie maanden beschikbaar. Het voornemen tot dit besluit wordt eerst schriftelijk meegedeeld aan de instelling, die dan binnen de beslistermijn van 3 maanden van de NAO twee weken de mogelijkheid heeft om te reageren.

Indien de opleiding voldoet aan de criteria uit het accreditatiekader wordt deze geaccrediteerd voor de duur van zes jaar. Als de beschikbare informatie uit het rapport van de VBI naar het oordeel van de NAO ontoereikend is om een oordeel uit te spreken, kan het besluit worden uitgesteld. De bestaande accreditatie van de opleiding loopt dan door tot de NAO een besluit heeft genomen.

7

Voor de instelling staan de wettelijke mogelijkheden van bezwaar en beroep tegen het besluit open.

8

De NAO geeft publieke bekendheid aan het resultaat van de accreditatie met vermelding van de graad (Bachelor/Master, HBO/WO).

Bijlage 1: Toelichting

Algemeen

Inleiding

Accreditatie is 'het verlenen van een keurmerk dat aangeeft dat aan bepaalde kwalitatieve maatstaven wordt voldaan'. Accreditatie vormt het sluitstuk van de beoordeling van de kwaliteit van opleidingen door het verlenen van een formeel kwaliteitskeurmerk. Dat wordt toegekend na toetsing door de NAO van een externe beoordeling die in opdracht van de instelling door een Visiterende en Beoordelende Instantie (VBI) is uitgevoerd. Het aangrijpingspunt voor accreditatie is de opleiding. Het initiatief voor accreditatie ligt bij de instelling.

Met de ondertekening van de Bologna-verklaring hebben alle Europese landen besloten om, in het licht van het steven naar een Europese onderwijsruimte, een onderwijsmodel in twee cycli in te voeren. Daaraan gekoppeld worden in veel landen accreditatiestelsels ingevoerd, zodat niveau en kwaliteit van de opleiding kunnen worden vastgesteld, waardoor de toegankelijkheid voor buitenlandse universiteiten en studenten sterk wordt vergroot.

Accreditatie komt niet in de plaats van de huidige externe kwaliteitszorg, maar vormt daar een aanvulling op. De externe kwaliteitszorg is vooral een instrument voor de instellingen (verbeterfunctie). Accreditatie is een voorwaarde voor bekostiging (voor bekostigde instellingen), erkenning van getuigschriften, het afgeven van graden en studiefinanciering voor aan de opleiding ingeschreven studenten. Het accreditatiestelsel sluit aan bij het bestaande systeem van externe kwaliteitszorg in HBO en WO, dat een goede (internationale) reputatie heeft en beschikt over een breed draagvlak in het veld. De beoordeling van de opleiding heeft betrekking op de in de wet genoemde aspecten, die in het accreditatiekader als 'onderwerpen' zijn aangeduid. Deze onderwerpen zijn geconcretiseerd in een aantal facetten, die vervolgens door middel van een criterium van een norm worden voorzien.

De beoordeling heeft betrekking op een afzonderlijke opleiding. In tegenstelling tot de huidige praktijk bij visitatie van opleidingen hoeven in de toekomst verwante opleidingen niet meer tegelijkertijd en gezamenlijk te worden beoordeeld. Instellingen kunnen er ook voor kiezen om verwante opleidingen gezamenlijk te laten visiteren door een VBI. Welke keuze de instellingen ook maken, de VBI zal een oordeel per opleiding moeten geven dat mede gebaseerd is op vergelijking met andere opleidingen. Daarbij kan benchmarking een alternatief zijn voor gezamenlijke visitatie van opleidingen.

Speciale aandacht vraagt accreditatie van zogenaamde 'brede bachelors', die combinaties vormen van een aantal bestaande opleidingen. Als instellingen de verschillende CROHO-registraties van de betrokken opleidingen willen behouden, kunnen de opleidingen wel gezamenlijk gevisiteerd worden, maar zullen ze alle afzonderlijk beoordeeld en geaccrediteerd moeten worden. Als de instelling voor de brede bachelor een nieuwe CROHO-registratie wil aanvragen, zal de opleiding beoordeeld worden op grond van de toets nieuwe opleidingen (zie Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs).

Accreditatiekader

Uitgangspunt is dat de instelling zelf aangeeft of zij de opleiding geaccrediteerd wil zien als Bachelor-HBO, Bachelor-WO, Master-HBO of Master-WO. De accreditatie van bestaande opleidingen wordt gebaseerd op een beoordeling van de volgende onderwerpen:

- doelstellingen van de opleiding
- programma
- inzet van personeel
- voorzieningen
- interne kwaliteitszorg
- resultaten.

Wat betreft de oriëntatie van opleidingen (HBO of WO) is in de praktijk sprake van een continuüm dat loopt van zuiver onderzoeksgerichte tot zuiver beroepsgerichte opleidingen. Er zijn niet alleen

verschillen tussen HBO en WO, maar ook binnen de sectoren zelf. Met het oog op de gewenste accreditatie bepaalt de instelling of de opleiding wordt aangemeld voor toetsing als een HBO- dan wel als een WO-opleiding. Bij de accreditatie wordt de opleiding alleen beoordeeld op de oriëntatie die de instelling zelf heeft aangegeven.

Bij de beschrijving van de opleiding in de zelfevaluatie dient de instelling rekening te houden met de eisen die vanuit het internationale vakgebied en het afnemend beroepenveld aan een opleiding in het specifieke domein worden gesteld. De NAO stelt overigens zelf geen aparte criteria vast voor domeinspecifieke elementen. Dat wordt overgelaten aan de opleidingen en de VBI.

De VBI beoordeelt de kwaliteit van de opleiding aan de hand van drie vragen:

1. Voldoet de opleiding aan de domeinspecifieke kwaliteitseisen (uit het vakgebied/de discipline of het beroepsveld) aangaande de onderwerpen in het accreditatiekader?
2. Sluiten de domeinspecifieke kwaliteitseisen aan bij de (internationaal) gehanteerde beschrijvingen van HBO en WO en Bachelor en Master?
3. Voldoet de opleiding aan de criteria van het accreditatiekader van de NAO?

De opleiding wordt dus in de eerste plaats getoetst aan domeinspecifieke kwaliteitseisen die zo mogelijk zijn vastgelegd in een (internationaal) referentiekader. De domeinspecifieke kwaliteitseisen worden op hun beurt getoetst aan algemene criteria voor HBO en WO en voor Bachelor en Master. De VBI moet derhalve zowel de domeinspecifieke kwaliteit als de algemene kwaliteit van de opleiding kunnen beoordelen. Dat stelt eisen aan de samenstelling van de beoordelingscommissie van de VBI. Bovendien moet de VBI beschikken over een referentiekader aan de hand waarvan ze de opleiding beoordeelt. Dat maakt het ook mogelijk om aan de NAO duidelijkheid te verschaffen over de activiteiten van de beoordelingscommissie in elke stap van het proces.

Rol van de VBI's

Het accreditatiekader van de NAO voor bestaande opleidingen is globaal geformuleerd en laat ruimte voor eigen keuzes van instellingen en voor een eigen uitwerking door de VBI. De VBI verifieert de zelfevaluatie van de opleiding, mede op basis van visitatie (eigen waarnemingen en gesprekken met studenten, medewerkers, alumni en het afnemende beroepenveld). De NAO valideert het rapport van de VBI en neemt op basis daarvan een beslissing over accreditatie van de opleiding.

Het kwaliteitsstelsel hoger onderwijs maakt onderscheid tussen visitatie, verificatie, validering en accreditatie⁷, waarbij de taak van de NAO in beginsel beperkt blijft tot de laatste twee. Het oordeel van de NAO is in principe gebaseerd op de door de instelling aangereikte informatie, waarvan het rapport van de VBI een belangrijk onderdeel uitmaakt. De NAO ziet er op toe dat de VBI's hun werk goed doen. Dit geeft ook de mogelijkheid om bij klachten van instellingen over de (kwaliteit van) VBI's tot een onafhankelijke uitspraak te komen.

Bij de visitatie en de beoordeling hanteert de VBI een eigen referentiekader. Daarin wordt het accreditatiekader van de NAO geconcretiseerd en vertaald naar domeinspecifieke eisen voor de desbetreffende opleiding. De VBI moet dus (doorgaans via een panel van deskundigen) beschikken over expertise over de (internationale) eisen die aan de opleiding worden gesteld. Daarnaast moet de VBI in staat zijn de opleiding met andere relevante opleidingen (nationaal en internationaal) te vergelijken ('benchmarks').

De NAO geeft de VBI de ruimte om de domeinspecifieke eisen te definiëren. De globaliteit van het kader laat ook ruimte om de invulling door de VBI's periodiek aan te passen aan de nieuwste ontwikkelingen en inzichten, zowel domeinspecifiek als meer algemeen voor het hoger onderwijs. De VBI maakt deze aanpassingen zichtbaar in haar eigen referentiekader, dat door de NAO wordt beoordeeld met behulp van het accreditatiekader. Daarmee biedt het accreditatiekader ruimte voor innovaties zonder een bepaalde onderwijskundige benadering tot norm te verheffen. Om die laatste reden zijn bijvoorbeeld de met de opleiding te bereiken eindkwalificaties niet in termen van competenties geformuleerd.

⁷ Visiteren: ter plaatse onderzoeken (van een opleiding) en een kwaliteitsoordeel uitspreken;
Verifiëren: de juistheid vaststellen (van de weergave van de feiten);
Valideren: de geldigheid beoordelen (van het rapport van een VBI);
Accrediteren: het verlenen van een keurmerk indien aan bepaalde kwalitatieve maatstaven is voldaan.

Toelichting per hoofdstuk

Hoofdstuk 1: Opbouw accreditiekader

Het accreditiekader bestaat uit inhoudelijke criteria en criteria voor de gevolgde werkwijze en het rapport van de VBI. De criteria voor beoordeling van bijzondere kwaliteitskenmerken hebben een andere status dan de overige criteria, omdat het oordeel hierover geen invloed heeft op de accreditatiebeslissing.

Hoofdstuk 2: Beoordelingskader

De NAO toetst de beoordeling van de VBI aan de hand van de criteria zoals weergegeven in het accreditiekader.

Ad 2.1: Doelstellingen van de opleiding

De doelstellingen van de opleiding worden uitgedrukt in te bereiken eindkwalificaties van studenten. Het is mogelijk, maar niet noodzakelijk dat de eindkwalificaties zijn geformuleerd in termen van competenties.

Bij de beoordeling van het karakter van de opleiding worden de doelstellingen van de opleiding getoetst aan domeinspecifieke kwaliteitseisen en algemene criteria voor Bachelor- en Master- en HBO- en WO-opleidingen.

De eindkwalificaties zijn afhankelijk van het karakter van de opleiding (Bachelor of Master, HBO of WO, domeinspecifiek). In alle gevallen geldt dat de eindkwalificaties moeten aansluiten bij internationaal gehanteerde beschrijvingen voor Bachelor en Master in het HBO of WO voor het desbetreffende domein (voor het niveau Bachelor en Master kan daarbij gebruik worden gemaakt van de zogenaamde Dublin descriptor - zie bijlage 2). In deze eindkwalificaties van studenten moeten recente ontwikkelingen in het vakgebied en wensen uit de beroepspraktijk tot uitdrukking komen. Het onderwerp internationalisering, dat niet als afzonderlijk onderwerp of facet in het kader is opgenomen, maakt onderdeel uit van de domeinspecifieke vereisten van de opleiding. Reden hiervoor is dat de mate waarin internationalisering onderdeel is van de basiskwaliteit per opleiding verschilt.

Ad 2.2: Programma

In het opleidingsprogramma moeten de nagestreefde domeinspecifieke eindkwalificaties overtuigend zijn geconcretiseerd. Tevens moeten instromende studenten met de voorgestelde inhoud en vormgeving van dat programma (inclusief de leerdoelen binnen dat programma) de eindkwalificaties kunnen bereiken binnen de termijn die daarvoor staat. Voor een beoordeling van de vertaling van de doelstellingen in het programma is een inhoudelijke beoordeling van het studiepakket en van de onderwijskundige opzet gewenst, gegeven de specifieke keuze voor Bachelor of Master, HBO of WO en het desbetreffende domein. Ten opzichte van de Bachelor zal de Masteropleiding gekenmerkt worden door verdieping en/of verbreding. In het HBO zal de nadruk liggen op de inbreng van kennis en ervaring vanuit de actuele beroepspraktijk, in het WO is een inhoudelijke uitwisseling tussen onderwijs en (actueel) onderzoek het onderscheidende kenmerk. Daarbij moet een WO-Master de vaardigheden hebben om zelfstandig onderzoek op te zetten en uit te voeren. Aangezien ook het HBO is gestart met vormen van onderzoek (vgl. lectoren, kenniskringen) is de uitwisseling met (toegepast) onderzoek ook in de criteria voor het HBO opgenomen. Aan de andere kant is bij sommige WO-opleidingen de beroepsgerichtheid essentieel, naast de relatie met het onderzoek. Daarom is hiervoor

een apart criterium opgenomen voor de desbetreffende opleidingen. Om de opleidingen in deze context te kunnen beoordelen zullen degenen die de toetsing uitvoeren moeten beschikken over domeinspecifieke deskundigheid.

Aan het HBO wordt de eis gesteld dat opleidingen aansluiten bij de beroepspraktijk. Dat kan op verschillende manieren worden vormgegeven, variërend van een substantiële praktijkleerperiode in de meeste Bacheloropleidingen tot aansluiting van de opleiding op werkervaring van de student in een aantal Masteropleidingen.

Ook de inrichting van het programma is voorwerp van beoordeling. Daarbij gaat het om de samenhang tussen de doelstellingen en de inhoud van het programma, de samenhang tussen de onderdelen binnen het programma, de studielast c.q. studeerbaarheid, de aansluiting op de instroom, de afstemming tussen vorm en inhoud, de beoordeling/toetsing (inclusief de beoordeling van de examens) en de organisatie van het studieprogramma. De in het kader opgenomen facetten sluiten aan bij de vragen in de huidige visitaties door de HBO-raad en de VSNU. De criteria sluiten aan bij het kwaliteitsniveau zoals dat nu in de praktijk van de meeste opleidingen in het hoger onderwijs is bereikt en dat ook voor de overige opleidingen goed is te realiseren. Steeds wordt beoordeeld of het programma bijdraagt aan het bereiken van de doelstellingen. Daarbij zijn formuleringen gebruikt die voldoende ruimte laten voor actuele ontwikkelingen aangaande de genoemde facetten. Zo wordt gesproken van 'beoordelingen en toetsingen', waaronder ook vormen van assessment en toetsing van studentactiviteiten in duaal onderwijs kunnen vallen.

De kwaliteit van het programma zal ook moeten blijken uit de aansluiting van het programma op de kwalificaties van instromende studenten. Hierbij zijn de wettelijke vereisten voor HBO en WO van belang, zoals weergegeven in het accreditatiekader. Deze vereisten, die niet gelden voor de Open Universiteit Nederland, moeten ook tot uitdrukking komen in een effectieve aansluiting van het programma op het gemiddelde bereikte niveau van de desbetreffende schoolverlaters of andere toegelaten instromers op grond van een toelatingsonderzoek. Deze laatstgenoemde groep omvat onder meer buitenlandse studenten en zij-instromers.

Ad 2.3: Inzet van personeel

De inzet van personeel is een belangrijke conditie voor kwaliteit en een indicatie voor het onderscheid tussen HBO en WO. Voor het HBO gaat het met name om kennis en ervaring van docenten aangaande de uitwisseling met de beroepspraktijk, voor het WO om het actief bedrijven van wetenschappelijk onderzoek. Bij de daartoe in aanmerking komende WO-opleidingen dienen docenten ook te beschikken over kennis van en inzicht in de desbetreffende beroepspraktijk.

De instelling zal verder moeten aangeven hoeveel personeel wordt ingezet voor de opleiding (staf-student-ratio) en wat de kwaliteit van dit personeel is. De VBI beoordeelt of dit voldoende is. Met het facet 'kwaliteit personeel' worden de kwalificaties in bredere zin bedoeld, dus niet alleen de vakspecifieke kennis maar ook ervaring en vaardigheden. Deze kunnen bijvoorbeeld in een curriculum vitae of portfolio zijn neergelegd.

Ad 2.4: Voorzieningen

De voorzieningen moeten toereikend zijn voor realisatie van het programma. Informatievoorziening aan studenten en studiebegeleiding moeten bovendien aansluiten bij de behoeften van studenten.

Vaak zal het gaan om faciliteiten zoals mediatheken, laboratoria, atelierruimte of vakspecifieke databanken. De aard en het niveau van deze voorzieningen verschilt met het karakter van de opleiding. In de beoordeling wordt nagegaan of deze in overeenstemming zijn met het algemeen geldende kwaliteitsniveau voor dergelijke voorzieningen.

Ad 2.5: Interne kwaliteitszorg

De instelling moet aantonen dat kwaliteit structureel wordt bewaakt en verbeterd. De kwaliteit van de kwaliteitszorg vormt de beste garantie dat de opleiding bezig is met het in beeld brengen van zwakke plekken en maatregelen neemt om die aan te pakken. Daarmee is kwaliteitszorg de beste waarborg voor behoud en verbetering van de in de accreditatie geconstateerde kwaliteit. Om die reden kent de NAO veel gewicht toe aan kwaliteitszorg. Juist vanwege het feit dat de door de NAO geformuleerde criteria globaal zijn, heeft kwaliteitszorg de status van apart onderwerp gekregen. Op langere termijn kan de beoordeling van de kwaliteitszorg op opleidingsniveau lichter uitvallen als blijkt dat de kwaliteitszorg op instellingsniveau aan de maat is.

De betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en het beroepenveld is een wezenlijk kenmerk van interne kwaliteitszorg. Deze betrokkenheid zal moeten blijken uit de wijze waarop de genoemde groepen worden geraadpleegd, hun rol in de besluitvorming en de doorwerking van hun aanbevelingen in de opleiding. Gedacht kan worden aan het functioneren van periodiek docentenoverleg, studentenevaluaties en de rol van de opleidingscommissie (verplicht in het bekostigd onderwijs) en van de beroepenveldcommissie. Het is aan de VBI's om te beoordelen of deze vormen van betrokkenheid ook inhoud krijgen en resultaten opleveren.

Ad 2.6: Resultaten

Uiteindelijk gaat het er om of de beoogde doelstellingen ook gerealiseerd zijn. Dat wordt vastgesteld door de gerealiseerde resultaten te vergelijken met de beoogde resultaten, naar niveau, oriëntatie en domeinspecifieke kenmerken. Daarnaast moeten de rendementen aanvaardbaar zijn.

Hoofdstuk 3: Bijzondere kwaliteitskenmerken

Naast accreditatie, gericht op basiskwaliteit, bestaat de wettelijke mogelijkheid om een aantekening te verkrijgen voor bijzondere kenmerken van de opleiding (WHW art. 5a.10). Hiervoor worden de volgende criteria gehanteerd: de kenmerken moeten bijdragen aan kwaliteit en aan differentiatie en profilering van het hoger onderwijs, concreet uitgewerkt zijn in het programma en een onderscheidend (niet noodzakelijk uniek) karakter hebben ten opzichte van relevante opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs. Bij beoordeling van bijzondere kwaliteitskenmerken ligt de bewijslast bij de instelling, die de VBI moet overtuigen van het bijzondere karakter. Voorbeelden van bijzondere kwaliteitskenmerken zijn internationalisering, een onderscheidend onderwijsconcept of een bijzondere relatie met de omgeving.

Hoofdstuk 4: Beslisregels toetsing

De VBI geeft een samenvattende beoordeling van de kwaliteit van de opleiding met een positieve of negatieve totaalconclusie aangaande de basiskwaliteit van de opleiding. De NAO heeft beslisregels opgesteld die beschrijven op welke wijze de VBI's stapsgewijs tot deze eindconclusie komen. Voor een positief eindoordeel moet de opleiding op alle onderwerpen uit het accreditatiekader voldoende scores. De VBI moet haar afwegingen op alle niveaus – facetten, onderwerpen en eindoordeel – inzichtelijk maken, zodat duidelijk is waarop de eindconclusie is gebaseerd en hoe de verschillende facetten tegen elkaar zijn afgewogen.

Voor de beoordeling op facetniveau wordt een vierpuntsschaal gehanteerd. De waarderingen 'onvoldoende' en 'voldoende' zijn het eerste markeringspunt voor de beoordeling van de VBI. De waarderingen 'goed' en 'excellent' laten zien dat de kwaliteit

uitstijgt boven de basiskwaliteit. Door de VBI kan de waardering 'goed' of 'excellent' gebruikt worden als compensatie van een facet binnen hetzelfde onderwerp met de waardering 'onvoldoende'. Het is niet de bedoeling dat de VBI's louter instrumenteel omgaan met deze mogelijkheid van compensatie. Inhoudelijke afwegingen blijven noodzakelijk. Facetten die ernstig onvoldoende scores komen niet voor compensatie in aanmerking. Op niveau van een onderwerp moet een opleiding altijd voldoende scores. De VBI zal de bij compensatie gemaakte afwegingen dan ook altijd inzichtelijk moeten maken, zodat de NAO deze afwegingen kan volgen en beoordelen.

De waardering 'excellent' is als score op de beoordelingsschaal opgenomen mede om 'best practices' in beeld te brengen die een voorbeeldwerking kunnen hebben voor andere opleidingen.

Veel opleidingen worden in meerdere varianten (voltijd, deeltijd en/of duaal) aangeboden. Omdat de kwaliteit van deze varianten uiteen kan lopen, bijvoorbeeld op het gebied van samenhang, studiebegeleiding, inzet van docenten en aansluiting op instroom, geldt als voorwaarde voor accreditatie dat de basiskwaliteit van al deze varianten gewaarborgd is. De accreditatie vindt echter plaats op het niveau van de hele opleiding en niet op dat van de afzonderlijke varianten.

Een vergelijkbare beslisregel wordt gevolgd in een situatie waarin een opleiding wordt aangeboden op meerdere locaties. Wanneer sprake is van één CROHO-registratie voor verschillende locaties moet de basiskwaliteit van elke locatie gewaarborgd zijn. Op deze manier is er ook sprake van gelijke rechtsgevolgen als bij opleidingen waarbij verschillende locaties elk een eigen CROHO-registratie hebben en dus apart geaccrediteerd worden.

Hoofdstuk 5: Beoordeling gevolgde werkwijze en rapport VBI

De VBI verantwoordt haar werkwijze in het rapport. De NAO beoordeelt de gevolgde werkwijze van de VBI aan de hand van het rapport van de VBI. Daarbij laat de NAO zich leiden door het toetsingskader Werkwijze Visiterende en Beoordelende Instanties. Onafhankelijkheid, deskundigheid en gezaghebbendheid van de beoordelingscommissie van de VBI staan daarbij centraal. Bij deskundigheid gaat het zowel om kennis van het eigen vakgebied als om inzicht in de methodiek van kwaliteitsbeoordeling en de onderwijskundige aspecten. De NAO zal de VBI ook beoordelen op de inbreng van studenten, zowel in de werkwijze van de VBI (in hoeverre is met studenten van de opleiding gesproken) als in samenstelling van de beoordelingscommissie. De VBI moet haar conclusies beargumenteren aan de hand van haar eigen referentiekader en de analyse van de feiten. Vergelijking van de opleiding met andere opleidingen, bij voorkeur internationaal, moet deel uitmaken van de werkwijze van de VBI. De NAO beoordeelt de gevolgde werkwijze en het rapport van de VBI bij elke afzonderlijke accreditatie. De beoordeling door de NAO sluit aan bij de criteria die de NAO in het algemeen hanteert bij het op een lijst plaatsen van VBI's die voldoen aan de eisen van de NAO.

Hoofdstuk 6: Werkwijze accreditatie bestaande opleidingen

De werkwijze van de NAO bij de accreditatie van bestaande opleidingen volgt de eisen en termijnen van de wet. Essentieel bij deze werkwijze is de initiatiefrol van de instelling. Deze bepaalt het karakter van de opleiding (Bachelor of Master, HBO of WO). Het indienen van een aanvraag brengt het accreditatieproces op gang.

In de tekst van het hoofdstuk zijn de daaruit voortvloeiende stappen beschreven. Hierbij is ook aangegeven welke eisen de NAO stelt aan de beschrijving en evaluatie van de

opleiding in de zelfevaluatie. Dit moet ertoe bijdragen dat de VBI efficiënt de opleiding kan beoordelen. De zelfevaluatie is overigens niet openbaar en hoeft niet aan de NAO te worden aangeboden. Daardoor wordt voorkomen dat de zelfevaluatie te sterk in het teken van de verantwoordingsfunctie komt te staan en de verbeterfunctie in het gedrang komt. Voor de NAO moet het rapport van de VBI voldoende informatie bieden om haar beslissing op te baseren. Hierbij wordt wel de eis gesteld dat de VBI de kwaliteit van de zelfevaluatie heeft getoetst. Bij twijfel staat voor de NAO alsnog de weg open om aanvullende informatie op te vragen en zo de conclusies van de VBI te verifiëren. Ook kan de instelling op eigen initiatief de zelfevaluatie aan de NAO toezenden.

Alvorens het accreditatiebesluit vast te stellen stelt de NAO het instellingsbestuur binnen de termijn van 3 maanden waarbinnen de NAO tot een besluit moet komen in de gelegenheid binnen twee weken zijn zienswijze over het voorgenomen accreditatiebesluit naar voren te brengen.

De NAO zendt na definitieve vaststelling het accreditatiebesluit onverwijld aan het instellingsbestuur en maakt het besluit tegelijkertijd openbaar door middel van plaatsing op de website van de NAO.

Daarbij bestaat ook de mogelijkheid van bezwaar en beroep:

Het maken van bezwaar geschiedt door het indienen van een bezwaarschrift door een belanghebbende bij de NAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken. In het kader van de behandeling van het bezwaar vindt een hoorzitting plaats. De NAO beslist binnen tien weken na ontvangst van het bezwaarschrift. De beslissing op bezwaar kan voor ten hoogste vier weken worden verdaagd. Hiervan wordt schriftelijk mededeling gedaan.

Tegen een beslissing op bezwaar van de NAO staat beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De termijn voor het indienen van beroep bedraagt zes weken. De Afdeling doet in beginsel zes weken na de zitting uitspraak. Deze termijn kan met ten hoogste zes weken worden verlengd.

Hangende de bezwaar- en/of beroepsprocedure kan aan de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State worden verzocht een voorlopige voorziening te treffen indien onverwijlde spoed, gelet op de betrokken belangen, dat vereist.

Bijlage 2: Omschrijving niveau bachelors en masters (‘Dublin descriptor’)

	Kwalificaties Bachelor	Kwalificaties Master
Kennis en inzicht	Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is	Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband
Toepassen kennis en inzicht	Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied	Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan
Oordeelsvorming	Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten	Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen
Communicatie	Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten	Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten
Leervaardigheden	Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan	Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter

Bijlage 3: Wettelijk kader (WHW hoofdstuk 5a: Accreditatie in het hoger onderwijs)

Artikel 5a.1. Reikwijdte

1. Dit hoofdstuk heeft betrekking op de bekostigde universiteiten en hogescholen en de Open Universiteit en op de universiteiten en hogescholen die ingevolge artikel 6.9 zijn aangewezen.
2. Dit hoofdstuk heeft tevens betrekking op de rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid die een opleiding als bedoeld in artikel 7.3b verzorgen. Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt onder instellingsbestuur mede begrepen het bestuur van de rechtspersoon, bedoeld in de eerste volzin.

Titel 1. Accreditatieorgaan

Artikel 5a.2. Instelling en taken accreditatieorgaan

1. Er is een accreditatieorgaan hoger onderwijs.
2. Het accreditatieorgaan is belast met activiteiten in het kader van het accrediteren van opleidingen in het hoger onderwijs en het afnemen van de toets nieuwe opleiding in het hoger onderwijs.
3. Het accreditatieorgaan heeft tevens tot taak de accreditatiekaders en toetsingskaders te bespreken met de Europese landen, in het bijzonder met de grenslanden.
4. Bij ministeriële regeling worden de overige werkzaamheden bepaald die het accreditatieorgaan verricht in verband met de voorbereiding van een stelsel van bacheloropleidingen en masteropleidingen in Nederland of het beoordelen van ander onderwijs dan hoger onderwijs.

Artikel 5a.3. Samenstelling accreditatieorgaan

1. Het accreditatieorgaan heeft ten hoogste veertien leden waaronder een voorzitter.
2. Onze minister benoemt, schorst en ontslaat de leden van het accreditatieorgaan, gehoord gezamenlijke instellingen, bedoeld in artikel 1.2, onderdelen a en b, evenals de vertegenwoordigers namens de beroepsgroep. Twee leden worden benoemd, gehoord de gezamenlijke studentenorganisaties, bedoeld in artikel 3.3. De leden van het accreditatieorgaan zijn deskundig op het gebied van het hoger onderwijs, de beroepspraktijk van het hoger onderwijs of de kwaliteitszorg. De benoeming van de leden van het accreditatieorgaan geschiedt voor een periode van ten hoogste vijf jaar. Bij de benoeming van de leden van het accreditatieorgaan bepaalt Onze minister wie de voorzitter is. In het accreditatieorgaan worden geen aan Onze minister ondergeschikte ambtenaren benoemd.
3. Schorsing en ontslag vinden slechts plaats wegens ongeschiktheid of onbekwaamheid voor de vervulde functie dan wel wegens andere zwaarwegende in de persoon van de betrokkene gelegen redenen. Ontslag vindt voorts plaats op eigen verzoek.
4. Een lid van het accreditatieorgaan vervult geen andere functies die ongewenst zijn met het oog op een goede vervulling van zijn functie of de handhaving van zijn onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin.
5. In het bestuursreglement worden regels vastgesteld omtrent:
  - a. het aanvaarden van een nevenfunctie anders dan uit hoofde van het lidmaatschap van het accreditatieorgaan, en
  - b. de wijze van openbaarmaking van nevenfuncties.
6. De inspectie wordt in de gelegenheid gesteld de vergaderingen van het accreditatieorgaan als waarnemer bij te wonen.

Artikel 5a.4. Bezoldiging of schadeloosstelling

1. Aan het lidmaatschap van het accreditatieorgaan is een bezoldiging dan wel een schadeloosstelling verbonden.
2. Onze minister stelt de bezoldiging of de schadeloosstelling vast.

Artikel 5a.5. Bestuursreglement

Het accreditatieorgaan stelt een bestuursreglement vast. Het bestuursreglement en elke wijziging daarvan behoeven de goedkeuring van Onze minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Artikel 5a.6. Begroting

1. Het accreditatieorgaan zendt jaarlijks voor 1 april aan Onze minister de ontwerpbegroting voor het daaropvolgende jaar.
2. Indien gedurende een kalenderjaar aanmerkelijke verschillen ontstaan of dreigen te ontstaan tussen de werkelijke en de begrote baten en lasten dan wel inkomsten en uitgaven, doet het accreditatieorgaan daarvan onverwijld mededeling aan Onze minister onder vermelding van de oorzaak van de verschillen.

Artikel 5a.7. Jaarverslag

1. Het accreditatieorgaan stelt jaarlijks voor 1 juli een verslag op van de werkzaamheden, het gevoerde beleid in het algemeen en de doelmatigheid en doeltreffendheid van zijn werkzaamheden en werkwijze in het bijzonder in het afgelopen kalenderjaar.
2. Het verslag wordt aan Onze minister gezonden.

Titel 2. Accreditatie en toets nieuwe opleiding

Artikel 5a.8. Accreditatiekaders en toetsingskaders

1. Het accreditatieorgaan legt zijn werkwijze voor de accreditatie van opleidingen vast in afzonderlijke accreditatiekaders voor opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs, waarbij ten minste onderscheid wordt gemaakt tussen bacheloropleidingen en masteropleidingen. In de accreditatiekaders wordt tevens bepaald welke gegevens het instellingsbestuur meezendt bij een verzoek om accreditatie, waartoe in elk geval behoort de aanduiding van de graad die door het instellingsbestuur zal worden verleend.
2. Bij het verlenen van accreditatie wordt aandacht geschonken aan de aspecten van kwaliteit, die betrekking hebben op het niveau van de opleiding, de onderwijsinhoud, het onderwijsproces, de opbrengsten van het onderwijs van de opleiding, voldoende voorzieningen die noodzakelijk zijn om de opleiding te kunnen verzorgen, een adequate methode die bij de beoordeling, bedoeld in artikel 1.18, derde lid, wordt gehanteerd.
3. Bij de toepassing van het tweede lid wordt begrepen onder:
  - a. het niveau van de opleiding: dit is gericht op het eindniveau van de opleiding gelet op hetgeen gewenst en gangbaar is, bij voorkeur gemeten naar internationale standaard;
  - b. de onderwijsinhoud: deze omvat in ieder geval de aard van het onderwijs, voldoende samenhang in het opleidingsprogramma van de opleiding, de studielast en een duidelijke relatie tussen de doelstellingen en de inhoud van het opleidingsprogramma;
  - c. het onderwijsproces: dit omvat in ieder geval een voldoende afstemming tussen vormgeving van het onderwijs en de inhoud, voldoende studiebegeleiding en inzichtelijke beoordeling en toetsing van het onderwijs;
  - d. de opbrengsten van het onderwijs: deze omvatten in ieder geval voldoende maatschappelijke relevantie van de bereikte eindkwalificaties van afgestudeerden van de opleiding en voldoende rendement van de opleiding in relatie tot de beargumenteerde streefcijfers;

- e. de voorzieningen: deze omvatten in ieder geval de materiële voorzieningen, de kwaliteit van het personeel, de organisatie en de interne kwaliteitszorg;
- f. de methoden die bij de beoordeling, bedoeld in artikel 1.18, derde lid, worden gehanteerd: deze hebben in ieder geval betrekking op de mogelijkheid de opleiding te vergelijken met andere opleidingen en op een internationaal beoordelingskader.
4. Alvorens een accreditatiekader vast te stellen of te wijzigen voert het accreditatieorgaan overleg met vertegenwoordigers van de instellingen en andere betrokkenen, waaronder studentenorganisaties als bedoeld in artikel 3.3 en de daarvoor in aanmerking komende vakorganisaties van overheids- en onderwijspersoneel.
  5. Een accreditatiekader of een wijziging daarvan behoeft de goedkeuring van Onze minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Onze minister verleent zijn goedkeuring niet dan nadat vier weken zijn verstreken nadat zijn voornemen daartoe aan de beide kamers der Staten-Generaal is voorgelegd. Het besluit omtrent goedkeuring wordt binnen 17 weken na de verzending ter goedkeuring bekendgemaakt aan het accreditatieorgaan.
  6. De accreditatiekaders worden bekendgemaakt door plaatsing in de Staatscourant.
  7. Het accreditatieorgaan legt zijn werkwijze voor de toets nieuwe opleiding vast in afzonderlijke toetsingskaders voor opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs en opleidingen in het hoger beroepsonderwijs. Het eerste tot en met zesde lid, met uitzondering van het derde lid, onderdeel f, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5a.8a. Bekendmaking beoordelende instanties

Het accreditatieorgaan maakt jaarlijks aan de instellingen bekend welke instanties met behulp van onafhankelijke deskundigen als bedoeld in artikel 1.18, derde lid, eerste volzin, opleidingen beoordelen op de wijze, bedoeld in artikel 1.18, derde lid, vierde volzin.

Artikel 5a.9. Accreditatie opleiding

Dit artikel is nog niet in werking getreden.

1. Accreditatie wordt verleend op aanvraag van het instellingsbestuur.
2. Een aanvraag om accreditatie wordt ten minste een jaar voor de vervaldatum van het vorige accreditatiebesluit of van het besluit waaruit de toets nieuwe opleiding met positief gevolg is ondergaan, bij het accreditatieorgaan ingediend
3. Het accreditatiebesluit wordt gebaseerd op de beoordeling, bedoeld in artikel 1.18, derde lid.
4. Het accreditatieorgaan neemt binnen drie maanden na ontvangst van de aanvraag om accreditatie een besluit. Het accreditatiebesluit treedt in werking met ingang van de dag waarop het vorige accreditatiebesluit vervalt of, indien een opleiding voor de eerste maal wordt geaccrediteerd, met ingang van de dag van bekendmaking van het accreditatiebesluit.
5. Bij de beoordeling, bedoeld in artikel 1.18, derde lid, door de onafhankelijke deskundigen artikel 1.18, derde lid, vierde volzin, niet in acht is genomen, treedt, in afwijking van het vierde lid, dat besluit in werking met ingang van de dag van bekendmaking daarvan en kan binnen een jaar na die bekendmaking, een nieuwe aanvraag om accreditatie worden ingediend. In afwijking van het zesde lid, is de vervaldatum van de accreditatie alsdan verlengd tot het moment dat, onder de voorwaarden van het zevende lid, onherroepelijk op de aanvraag om accreditatie is beslist.
6. De accreditatie vervalt zes jaar na de dag van inwerkingtreding van het accreditatiebesluit.
7. Indien een instellingsbestuur binnen de termijn, bedoeld in het tweede lid, aanvraag om accreditatie heeft ingediend, is, in afwijking van van het zesde lid, de vervaldatum van de accreditatie verlengd tot het moment dat onherroepelijk op de aanvraag om accreditatie is beslist indien:

- a. het accreditatieorgaan de termijn, bedoeld in het vierde lid, heeft overschreden, of
  - b. op de vervaldatum nog niet onherroepelijk op de aanvraag om accreditatie is beslist.
8. De instelling is het accreditatieorgaan een vergoeding verschuldigd van de kosten van de aanvraag om accreditatie overeenkomstig een door hem vast te stellen tarief.

Artikel 5a.10.   Accreditatierapport

1. Het accreditatieorgaan legt de bevindingen naar aanleiding van de beoordeling van de opleiding, bedoeld in artikel 5a.9, derde lid, en het besluit over de accreditatie van de opleiding vast in een accreditatierapport. Het accreditatieorgaan kan in het accreditatierapport overige opmerkingen opnemen over de bijzondere kwaliteitskenmerken van de opleiding.
2. Alvorens het accreditatierapport vast te stellen stelt het accreditatieorgaan het instellingsbestuur in de gelegenheid binnen een door het accreditatieorgaan te bepalen termijn zijn zienswijze over het voorgenomen accreditatierapport naar voren te brengen.
3. Het accreditatieorgaan zendt het accreditatierapport na vaststelling onverwijld aan het instellingsbestuur en maakt het rapport tegelijkertijd openbaar.
4. Het accreditatieorgaan verstrekt een afschrift van het accreditatierapport op verzoek. Het accreditatieorgaan vraagt een vergoeding van de kosten voor de afgifte van een afschrift van het accreditatierapport overeenkomstig een door hem vast te stellen tarief.

Artikel 5a.11.   Toets nieuwe opleidingen

Dit artikel is nog niet in werking getreden.

1. Een opleiding die niet is opgenomen in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13, kan een toets nieuwe opleidingen ondergaan. Indien deze toets positief is, kan het instellingsbestuur die opleiding als nieuwe opleiding laten registreren in dat register. In afwijking van de tweede volzin kan het instellingsbestuur een master – opleiding in het hoger beroepsonderwijs eerst later registreren, indien ten aanzien van die opleiding toepassing is gegeven aan artikel 7.3a, tweede lid, onder b.
2. De toets nieuwe opleiding vindt plaats op aanvraag van het instellingsbestuur.
3. Bij de toets nieuwe opleiding wordt in ieder geval rekening gehouden met het door het instellingsbestuur verstrekte document waarin te minste zijn opgenomen: het opleidingsprogramma
  - a. het financieel overzicht waarin inzicht wordt verschaft in de uitgaven die voor het tot stand brengen van de opleiding noodzakelijk zijn
  - b. een beschrijving van het voor de opleiding benodigde personeel naar omvang en kwalificatie
  - c. de aanduiding van de graad die door het instellingsbestuur zal worden verleend.
4. Het accreditatieorgaan besluit dat een toets nieuwe opleiding niet positief is, indien uit de gegevens van de betreffende aanvraag blijkt dat de instelling voornemens is een opleiding te verzorgen die geheel of in hoofdzaak overeenstemt met een opleiding, verzorgd door diezelfde instelling, waaraan accreditatie is onthouden.
5. Het besluit waaruit blijkt dat de toets nieuwe opleiding met positief gevolg is ondergaan, vervalt:
  - a. indien het instellingsbestuur van een bekostigde instelling de opleiding niet binnen zes maanden heeft laten registreren in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13. of
  - b. in andere gevallen dan als bedoeld in onderdeel a: na zes jaar
6. De artikelen 5a. 9, achtste lid, en 5a. 10, zijn van overeenkomstige toepassing.
7. Indien voor een masteropleiding in het hoger beroepsonderwijs die de voortzetting vormt van een postinitiële masteropleiding in het hoger beroepsonderwijs, een toets nieuwe opleiding wordt aangevraagd en voor laatstbedoelde opleiding accreditatie is verleend, besluit het accreditatieorgaan dat voor de masteropleiding in het hoger

- beroepsonderwijs de toets nieuwe opleiding met positief gevolg is ondergaan. Dit besluit is geldig voor de termijn waarop de accreditatie betrekking had.
8. Tenzij Onze minister voor een opleiding anders besluit, is dit artikel niet van toepassing op opleidingen waarvoor de artikelen 7.31, 7.53 of 7.56 zijn toegepast en die worden verzorgd door bekostigde instellingen.

Artikel 5a.12. Gevolgen verlies accreditatie

1. Indien de accreditatie van een opleiding na het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, niet opnieuw wordt verleend, draagt de instelling er zorg voor dat aan studenten die voor de opleiding zijn ingeschreven, de gelegenheid wordt geboden deze opleiding te voltooien aan een andere instelling. De instelling stelt de redelijke termijn vast gedurende welke de opleiding wordt voortgezet ten behoeve van studenten voor wie het niet mogelijk is de opleiding aan een andere instelling te voltooien, indien zij die opleiding zonder onderbreking blijven volgen.
2. Het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, heeft ten aanzien van een bekostigde instelling tot gevolg dat na het verstrijken van de door de instelling vastgestelde termijn, genoemd in het eerste lid, geen aanspraak bestaat op bekostiging als bedoeld in artikel 1.9, eerste lid, dat aan de examens geen graad als bedoeld in artikel 7.10a is verbonden en dat de registratie in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13, wordt beëindigd.
3. Het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, heeft ten aanzien van een aangewezen instelling tot gevolg dat na het verstrijken van de door de instelling vastgestelde termijn, genoemd in het eerste lid, aan de examens geen graad als bedoeld in artikel 7.10a is verbonden en dat de registratie in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13, wordt beëindigd.
4. Het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, heeft ten aanzien van een rechtspersoon als bedoeld in artikel 5a.1, tweede lid, tot gevolg dat na het verstrijken van de door de rechtspersoon vastgestelde termijn, genoemd in het eerste lid, aan de examens geen graad als bedoeld in artikel 7.10a is verbonden en dat de registratie in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs wordt beëindigd.
5. Het eerste tot en met vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing ten aanzien van een opleiding die op grond van artikel 5a.11, eerste lid, als nieuwe opleiding is opgenomen in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs en waaraan binnen de termijn, genoemd in artikel 5a.9, zesde lid, geen accreditatie is verleend.
6. In afwijking van het eerste tot en met vijfde lid en indien het belang van het instandhouden van een doelmatig onderwijsaanbod dit vordert, kan Onze minister na het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, besluiten dat een bekostigde instelling gedurende een door Onze minister vast te stellen termijn aanspraak behoudt op bekostiging als bedoeld in artikel 1.9, eerste lid, dat aan de examens een graad als bedoeld in artikel 7.10a blijft verbonden en dat de registratie in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13, niet wordt beëindigd.

Artikel 5a.12a. Herstelperiode accreditatie

1. In afwijking van artikel 5a.12, eerste tot en met vierde lid, kan een instelling binnen twee weken na het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, besluiten er voor zorg te dragen dat voor de opleiding binnen een termijn van twee jaar na die periode accreditatie wordt verkregen. Indien een instelling daartoe besluit, heeft het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, tot gevolg dat er geen studenten voor de eerste maal voor de opleiding worden ingeschreven.
2. Indien binnen de termijn van twee jaar, bedoeld in het eerste lid, geen accreditatie aan de opleiding is verleend, is artikel 5a.12 van overeenkomstige toepassing met ingang van de eerste dag na die twee jaar.
3. Indien binnen de termijn van twee jaar, bedoeld in het eerste lid, accreditatie aan de opleiding is verleend, treedt dat accreditatiebesluit, in afwijking van artikel 5a.9, vierde

lid, tweede volzin, in werking met ingang van de dag van bekendmaking van dat besluit.

Titel 3. Overige bepalingen

Artikel 5a.13. Goedkeuring tarieven

De tarieven die het accreditatieorgaan op grond van de artikelen 5a.9, achtste lid, en 5a.10, vierde lid, vaststelt, behoeven de goedkeuring van Onze minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Artikel 5a.14. Inlichtingen

1. Het accreditatieorgaan verstrekt desgevraagd aan Onze minister alle voor de uitoefening van diens taak benodigde inlichtingen.
2. Onze minister kan inzage vorderen van alle zakelijke gegevens en bescheiden, indien dat voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig is.

Artikel 5a.15. Vernietiging van besluiten

1. Onze minister kan een besluit van het accreditatieorgaan vernietigen, indien dit besluit is genomen in strijd met het recht of het algemeen belang.
2. In afwijking van artikel 5a.12, kan Onze minister bij toepassing van het eerste lid bepalen dat een instelling gedurende een door Onze minister te bepalen termijn aanspraak behoudt op bekostiging als bedoeld in artikel 1.9, eerste lid, of dat aan de examens een getuigschrift als bedoeld in artikel 7.11, eerste lid, blijft verbonden en dat de registratie in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13, niet wordt beëindigd.
3. Van het vernietigingsbesluit wordt mededeling gedaan in de Staatscourant.

Artikel 5a.16. Taakverwaarlozing

1. Indien naar het oordeel van Onze minister het accreditatieorgaan zijn taak ernstig verwaarloost, kan Onze minister de noodzakelijke voorzieningen treffen.
2. De voorzieningen worden, spoedeisende gevallen uitgezonderd, niet eerder getroffen dan nadat het accreditatieorgaan in de gelegenheid is gesteld om binnen een door Onze minister te stellen termijn alsnog zijn taak naar behoren uit te voeren.
3. Onze minister stelt de beide kamers der Staten-Generaal onverwijld in kennis van door hem getroffen voorzieningen als bedoeld in het eerste lid.

Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs

14 februari 2003

Inhoud

1 Opbouw toetsingskader 3

2 Beoordelingskader 4

- 2.1 Doelstellingen opleiding 4
- 2.2 Programma 5
- 2.3 Inzet van personeel 6
- 2.4 Voorzieningen 7
- 2.5 Interne kwaliteitszorg 7
- 2.6 Conditie voor continuïteit 7

3 Beslisregels toetsing 8

4 Werkwijze toetsing nieuwe opleidingen 9

Bijlage 1: Toelichting (Algemeen en per hoofdstuk) 11

Bijlage 2: Omschrijving niveau bachelors en masters ('Dublin descriptor') 18

Bijlage 3: Wettelijk kader (WHW hoofdstuk 5a: Accreditatie in het hoger onderwijs) 19

1 Opbouw toetsingskader

Het toetsingskader voor nieuwe opleidingen in het hoger onderwijs bestaat uit:

- een beoordelingskader, bestaande uit onderwerpen, facetten en criteria
- beslisregels
- een beschrijving van de werkwijze bij de toetsing van nieuwe opleidingen, met daarbij de criteria voor beoordeling van de toetsing en van het toetsingsrapport door de NAO.

De beslissing over accreditatie van een nieuwe opleiding wordt gebaseerd op een toets aan de hand van zes *onderwerpen*.¹

Deze onderwerpen zijn:

- doelstellingen opleiding
- programma
- inzet van personeel
- voorzieningen
- interne kwaliteitszorg
- condities voor continuïteit

De genoemde onderwerpen worden beoordeeld aan de hand van *facetten* en daarbij behorende *criteria* (zie hoofdstuk 2).

Voor de toetsing van nieuwe opleidingen zijn *beslisregels* vastgesteld (zie hoofdstuk 3).

Voor de toetsing van nieuwe opleidingen is een werkwijze op hoofdlijnen vastgesteld. Hoewel de criteria voor alle nieuwe opleidingen dezelfde zijn, zal de breedte van de toetsing kunnen variëren. Voor opleidingen die nog niet bestaan in het Nederlandse hoger onderwijs of die inhoudelijk substantieel afwijken van bestaande opleidingen zal een meer intensieve toets worden uitgevoerd dan voor opleidingen die al bestaan in het Nederlandse hoger onderwijs. De NAO baseert haar oordeel over de nieuwe opleiding op een toets, die in haar opdracht wordt uitgevoerd. Deze toets resulteert in een toetsingsrapport. Er zijn criteria opgesteld voor de beoordeling daarvan (zie hoofdstuk 4 over *de werkwijze toetsing nieuwe opleidingen*).

¹ In de WHW art. 5.8, lid 2 wordt hiervoor het begrip 'aspect van kwaliteit' gehanteerd.

2 Beoordelingskader²

2.1 Doelstellingen opleiding

Facetten	Criteria
Domeinspecifieke eisen	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk)
Bachelor en Master	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een Bachelor of een Master
Oriëntatie HBO/WO	<p>De beoogde eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij de volgende beschrijvingen van een Bachelor en een Master in HBO en WO:</p> <p>HBO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de beoogde eindkwalificaties zijn mede ontleend aan de door (of in samenspraak met) het relevante beroepenveld opgestelde beroepsprofielen en/of beroepscompetenties • een HBO-bachelor heeft de kwalificaties voor het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar in een specifiek beroep of samenhangend spectrum van beroepen waarvoor een HBO-opleiding vereist is of dienstig is • een HBO-master heeft de kwalificaties voor het niveau van zelfstandig en/of leidinggevend beroepsbeoefenaar in een beroep of spectrum van beroepen, dan wel het niveau van het functioneren in een multidisciplinaire omgeving waarvoor een HBO-opleiding vereist is of dienstig is <p>WO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de beoogde eindkwalificaties zijn ontleend aan eisen vanuit de wetenschappelijke discipline, de internationale wetenschapsbeoefening en voor daarvoor in aanmerking komende opleidingen de relevante praktijk in het toekomstige beroepenveld • een WO-bachelor heeft de kwalificaties voor toegang tot tenminste één verdere studie op WO-masterniveau en eventueel voor het betreden van de arbeidsmarkt • een WO-master heeft de kwalificaties om zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te verrichten of multi- en interdisciplinaire vraagstukken op te lossen in een beroepspraktijk waarvoor een WO-opleiding vereist is of dienstig is

² Als de opleiding in verschillende varianten wordt aangeboden (voltijd, deeltijd en/of duaal) dient waar relevant in de beoordeling duidelijk te worden dat voor elke variant de basiskwaliteit volgens de criteria uit dit beoordelingskader is gewaarborgd.

2.2 Programma

Facetten	Criteria
Eisen HBO/WO	<p>Het beoogde programma sluit aan bij de volgende criteria voor het programma van een HBO- of een WO-opleiding:</p> <p>HBO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk en of (toegepast) onderzoek • het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline • het programma waarborgt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk <p>WO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kennisontwikkeling door studenten vindt plaats in interactie tussen het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek binnen relevante disciplines • het programma sluit aan bij ontwikkelingen in de relevante wetenschappelijke discipline(s) door aantoonbare verbanden met actuele wetenschappelijke theorieën • het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek • bij daarvoor in aanmerking komende opleidingen heeft het programma aantoonbare verbanden met de actuele praktijk van de relevante beroepen
Relatie tussen doelstellingen en programma	<ul style="list-style-type: none"> • Het beoogde programma, het didactisch concept, de werkvormen en de wijze van toetsing weerspiegelen de te bereiken eindkwalificaties van de opleiding • De te bereiken eindkwalificaties zijn aantoonbaar vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het beoogde programma
Samenhang programma	Het beoogde programma is inhoudelijk samenhangend
Studielast	Het beoogde programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Instroom	<p>Het beoogde programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties³ van de instromende studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • HBO-bachelor: VWO, HAVO, middenkaderopleiding of specialistenopleiding (WEB) of daarmee vergelijkbare kwalificaties, blijkend uit toelatingsonderzoek • WO-bachelor: VWO, HBO-propedeuse, HBO of daarmee vergelijkbare kwalificaties, blijkend uit toelatingsonderzoek • HBO- en WO-master: bachelor en eventueel (inhoudelijke) selectie
Duur	<p>De opleiding voldoet aan formele eisen m.b.t. de omvang van het curriculum:</p> <ul style="list-style-type: none"> • HBO-bachelor: 240 studiepunten • WO-bachelor: in de regel 180 studiepunten • HBO-master: minimaal 60 studiepunten • WO-master: minimaal 60 studiepunten, afhankelijk van de opleiding

2.3 Inzet van personeel

Facetten	Criteria
Eisen HBO/WO	<p>De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een HBO- of een WO-opleiding:</p> <p>HBO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het onderwijs zal voor een belangrijk deel worden verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk <p>WO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het onderwijs zal voor een belangrijk deel worden verzorgd door onderzoekers die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied
Kwantiteit personeel	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt voldoende capaciteit vrijgemaakt om de nieuwe opleiding te kunnen starten • Er wordt voldoende capaciteit vrijgemaakt om de nieuwe opleiding te kunnen continueren
Kwaliteit personeel	<p>Het in te zetten personeel is gekwalificeerd voor een inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma</p>

³ Voor de Open Universiteit zijn deze instroomeisen niet van toepassing

2.4 Voorzieningen

Facetten	Criteria
Materiële voorzieningen	De beoogde huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren
Studiebegeleiding	Er is voorzien in personele capaciteit voor studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten die adequaat zijn met het oog op de studievoortgang

2.5 Interne kwaliteitszorg

Facetten	Criteria
Systematische aanpak	Er is voorzien in een systeem van interne kwaliteitszorg, waarbij mede aan de hand van toetsbare streefdoelen en periodieke evaluaties verbetermaatregelen worden getroffen
Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	Bij de interne kwaliteitszorg zullen medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief worden betrokken

2.6 Conditie voor continuïteit

Facetten	Criteria
Afstudeergarantie	De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen
Investerings	De voorziene investeringen zijn toereikend om de opleiding (inclusief voorzieningen) tot stand te brengen
Financiële voorzieningen	De financiële voorzieningen voor de gecalculeerde negatieve resultaten zijn voldoende voor dekking van de aanloopverliezen

3 Beslisregels toetsing

Het voorstel voor de nieuwe opleiding wordt getoetst in opdracht van de NAO. Daarbij wordt voor elk van de facetten vastgesteld of de beoordeling voldoende of onvoldoende is. Voor een positief resultaat van de toetsing dient het oordeel over elk onderwerp uit het beoordelingskader voldoende te zijn. Het oordeel per onderwerp komt tot stand op basis van weging van oordelen over de afzonderlijke facetten van dat onderwerp. Er wordt inzichtelijk gemaakt hoe de beoordeling van de verschillende facetten heeft geleid tot het samenvattend oordeel over een onderwerp, met andere woorden hoe – gegeven de criteria uit dit toetsingskader – op basis van de analyse per facet het oordeel per onderwerp tot stand is gekomen.

Bij het eindoordeel over de nieuwe opleiding zal de NAO aangeven hoe dit is gebaseerd op de feiten, de analyse van de feiten en de beoordeling van de opleiding op basis van dit toetsingskader.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een nieuwe opleiding (voltijd, deeltijd en/of dual), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de basiskwaliteit is gewaarborgd op grond van de criteria in de beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een nieuwe opleiding onder één CROHO-registratie zal worden aangeboden op meerdere locaties, dan zal voor een positief resultaat van de toetsing vereist zijn dat uit de beoordeling blijkt dat elke locatie zal voldoen aan de in dit toetsingskader genoemde criteria voor basiskwaliteit.

4 Werkwijze toetsing nieuwe opleidingen

1

Uitgangspunten voor de toetsing zijn de wet en de onderwerpen, facetten, criteria en beslisregels uit dit toetsingskader.

2

De instelling stelt voor de nieuwe opleiding documenten op die een beeld geven van de door haar voorgenomen nieuwe opleiding en die voldoet aan de wettelijke eisen. Daarbij levert de instelling de volgende informatie:

- een beschrijving van de opleiding aan de hand van de onderwerpen en facetten van het toetsingskader
- een beschrijving hoe de opleiding wordt afgestemd op de beroepsvereisten vanuit het beroepenveld
- een financieel overzicht met uitgaven voor het tot stand brengen van de opleiding
- een beschrijving van het benodigde personeel naar omvang en kwalificatie.

3

De instelling dient een aanvraag voor toetsing van de nieuwe opleiding in bij de NAO, vergezeld van de onder 2 genoemde informatie. Tevens wordt bij de aanvraag aangegeven:

- of de opleiding (in vergelijkbare vorm) al bestaat in het Nederlandse hoger onderwijs dan wel of er sprake is van een opleiding die nieuw is voor het hoger onderwijs in Nederland
- of de voorgenomen opleiding opleidt voor HBO-bachelor, HBO-master, WO-bachelor of WO-master
- welke varianten van de opleiding (voltijd, deeltijd en/of duaal) worden aangevraagd
- of het een initiële dan wel postinitiële opleiding betreft
- of het gaat om een of meerdere vestigingsplaatsen.

4

Op grond van de onder 3 genoemde gegevens stelt de NAO vast in hoeverre sprake is van een opleiding die nieuw is voor het Nederlandse hoger onderwijs. Op basis hiervan beslist de NAO hoe breed de beoordeling moet zijn, of bij de toetsing externe deskundigen worden ingeschakeld en over welke expertise deze eventuele externe deskundigen moeten beschikken.

5

De feitelijke toetsing wordt uitgevoerd in opdracht van de NAO. De bij de toetsing gehanteerde domeinspecifieke criteria sluiten aan bij de criteria uit dit toetsingskader.

6

In de toetsing wordt onderzocht of de voornemens en de documenten voldoen aan de criteria uit dit toetsingskader. De toetsing resulteert in een samenvattend oordeel over de nieuwe opleiding, dat wordt gemotiveerd in een toetsingsrapport.

7

De NAO beoordeelt het toetsingsrapport en het daarin uitgesproken samenvattende oordeel en toetst dat aan dit toetsingskader. Daarbij worden de drie volgende criteria gehanteerd:

- a. Het kwaliteitsoordeel bij de toetsing is – voor zover relevant – mede gebaseerd op een vergelijking met verwante andere opleidingen en internationaal geaccepteerde criteria voor opleidingen in het desbetreffende domein.
- b. Het toetsingsrapport maakt duidelijk, dat de nieuwe opleiding al of niet aan de criteria voor basiskwaliteit voldoet. Het rapport behandelt minimaal de zes in dit toetsingskader genoemde onderwerpen, waarbij per onderwerp aan alle facetten aandacht wordt besteed. Voor ieder facet wordt een waardering voldoende of onvoldoende gegeven, op basis waarvan per onderwerp een oordeel wordt gegeven.

De oordelen worden zo goed mogelijk beargumenteerd met feiten en analyses. Het rapport wordt afgerond met een samenvattend oordeel over de nieuwe opleiding.

- c. Het toetsingsrapport beschrijft de bij de toetsing gevolgde werkwijze.

Daarbij wordt duidelijkheid gegeven over:

- gehanteerde methoden
- gebruikte informatiebronnen
- indien van toepassing het bij de toetsing gehanteerde referentiekader.

8

Op grond van de uitkomst van de toetsing neemt de NAO een beslissing. Het voornemen tot dit besluit wordt eerst schriftelijk meegedeeld aan de instelling, die dan twee weken de mogelijkheid heeft om te reageren.

Indien de opleiding voldoet aan de criteria uit het toetsingskader is er sprake van een positief toetsingsbesluit van de NAO. In dat geval zal de opleiding voor de duur van zes jaar kunnen worden aangeboden. In het geval van de bekostigde opleidingen is tevens vereist dat het oordeel van de minister over de (toets op) macrodoelmatigheid positief is. De instelling dient binnen zes maanden na de uitspraak van de minister de nieuwe opleiding te laten registreren in het CROHO, anders vervalt het recht om de opleiding aan te bieden.

9

Voor de instelling staan de wettelijke mogelijkheden van bezwaar en beroep tegen het besluit open.

10

De NAO geeft publieke bekendheid aan het resultaat van de toetsing.

De in dit hoofdstuk beschreven werkwijze bij de toetsing van nieuwe opleidingen zal uiterlijk binnen twee jaar na het in werking treden ervan worden geëvalueerd.

Bijlage 1: Toelichting (Algemeen en per hoofdstuk)

Algemeen

Onderwerp van toetsing

De NAO heeft de taak om aanvragen voor nieuwe opleidingen te toetsen op kwaliteit. Deze toetsing op kwaliteit omvat ook het antwoord op de vragen of voldaan is aan condities die nodig zijn voor het opstarten van de nieuwe opleiding en of de nieuwe opleiding duurzaam kan worden aangeboden. Een nieuwe opleiding is een opleiding die voor de desbetreffende instelling moet leiden tot een nieuwe registratie in het CROHO. De beoordeling van de effecten van een nieuwe opleiding voor het totale aanbod aan opleidingen en hun maatschappelijke wenselijkheid (toets op macrodoelmatigheid) ligt bij de minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen en niet bij de NAO. Deze toetsing vindt plaats na de toetsing door de NAO.

Een positieve uitkomst van de toetsing van nieuwe opleidingen door de NAO leidt tot het recht een opleiding aan te bieden. Voor de bekostigde opleidingen is een aanvullende voorwaarde dat het daarop volgende oordeel van de minister over de aanvraag positief is. Vanwege de gelijke rechtsgevolgen – het gedurende zes jaar kunnen aanbieden van de opleiding – moeten de onderwerpen en criteria van de toetsing van nieuwe opleidingen op hoofdlijnen overeenkomen met die voor de accreditatie van bestaande opleidingen. In de uitwerking naar facetten en criteria zijn er wel verschillen. De toetsing van nieuwe opleidingen heeft een ander karakter dan de beoordeling van bestaande opleidingen. Het gaat om plantoetsing. De vraag is of het voorstel gebaseerd is op heldere doelstellingen die aansluiten bij de verschillende eisen voor HBO en WO, voor Bachelor en Master en bij de domeinspecifieke eisen. Verder moet het plan een beschrijving van het programma en de voorzieningen bevatten die de verwachting rechtvaardigen dat de doelstellingen gerealiseerd zullen worden. Om deze onderwerpen te kunnen toetsen worden hoge eisen gesteld aan de kwaliteit van de informatie van de instellingen (bewijslastprincipe). Zo nodig schakelt de NAO bij de beoordeling externe deskundigen in.

Een belangrijk uitgangspunt bij de toetsing van nieuwe opleidingen is dat de diepte van de externe beoordeling afhankelijk is van de mate waarin de voorgestelde nieuwe opleiding afwijkt van al bestaande opleidingen. De criteria blijven dezelfde, maar de intensiteit van de beoordeling varieert. Aanvragen voor opleidingen die nog niet bestaan in het Nederlandse hoger onderwijs of die inhoudelijk substantieel afwijken van bestaande opleidingen zullen aan een inhoudelijk verdergaande beoordeling worden onderworpen dan aanvragen voor opleidingen die ook al elders in het Nederlandse hoger onderwijs worden aangeboden.

Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Bij een opleiding die door een instelling overgenomen is van een andere instelling in het Nederlandse hoger onderwijs en die elders al is geaccrediteerd als bestaande opleiding zal de toetsing voornamelijk beperkt blijven tot de inzet van personeel, de kwaliteitszorg en de condities voor continuïteit. Toetsing van de doelstellingen en van het programma is in dat geval eenvoudig.
- Als een instelling zelf een opleiding ontwikkelt die in hoofdlijnen overeenkomt met opleidingen die al bestaan in het Nederlandse hoger onderwijs, zal tevens beoordeeld worden of de doelstellingen en het programma overeenkomen met die bestaande opleidingen.
- Als sprake is van een nieuwe opleiding die in naam overeenkomt met bestaande opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs, maar daar in de uitwerking substantieel van verschilt, of als sprake is van een opleiding die nieuw is voor het Nederlandse hoger onderwijs (nog geen vermelding in CROHO) zal een verdergaande inhoudelijke beoordeling plaatsvinden, waarbij in de regel (buitenlandse) experts zullen worden ingeschakeld.

Er is dus sprake van een proportionele beoordeling. Dit komt ook tot uitdrukking in de werkwijze van de toetsing nieuwe opleidingen, waarin per aanvraag wordt beslist hoe de feitelijke toetsing zal plaatsvinden (zie toelichting aldaar). De NAO heeft het voornemen uiterlijk twee jaar na het in werking treden van dit regime de totale werkwijze samen met de instellingen te evalueren.

De toetsing heeft betrekking op de kwaliteit van de opleiding. Als van een opleiding verschillende varianten worden aangeboden – voltijd, deeltijd, duaal – moet de kwaliteit van elk van deze varianten in beeld worden gebracht, omdat de kwaliteit van de ene variant geen waarborg is voor de kwaliteit van een andere variant.

Transparantie

De NAO ziet het als haar taak bij te dragen aan de transparantie van het opleidingsaanbod. Dit betekent dat bij elk voorstel voor een nieuwe opleiding zal worden nagegaan of de voorgestelde vlag de lading dekt. Van een voorgenomen nieuwe opleiding waarvan de naam al voorkomt in het CROHO wordt nagegaan of de doelstellingen en het programma voldoende overeenkomen met bestaande opleidingen die onder dezelfde naam in het CROHO geregistreerd zijn, om de desbetreffende naam voor deze opleiding te rechtvaardigen. Bij nieuwe opleidingen, die nog niet elders in Nederland voorkomen en die dus inhoudelijk echt nieuw geacht worden te zijn, zal de instelling duidelijk moeten maken dat de voorgestelde opleiding niet kan worden gezien als een variant van een bestaande opleiding, omdat zij daar te sterk van verschilt. Als vuistregel wordt hiervoor gehanteerd dat ten minste 40% van het curriculum afwijkt van enigerlei bestaande opleiding.

Toetsingskader

Uitgangspunt is dat de instelling zelf aangeeft of de opleiding getoetst moet worden als Bachelor-HBO, Bachelor-WO, Master-HBO of Master-WO. De toetsing van nieuwe opleidingen wordt gebaseerd op een beoordeling van de volgende onderwerpen:

- doelstellingen van de opleiding
- programma
- inzet personeel
- voorzieningen
- interne kwaliteitszorg
- condities voor continuïteit.

Wat betreft de oriëntatie van opleidingen (HBO of WO) is in de praktijk sprake van een continuüm dat loopt van zuiver onderzoeksgerichte tot zuiver beroepsgerichte opleidingen. Er zijn niet alleen verschillen tussen HBO en WO, maar ook binnen de twee sectoren zelf. Het plan van de instelling voor de nieuwe opleiding moet daarom een beschrijving bevatten, waarin zowel de onderzoeksgerichte als de beroepsgerichte aspecten aan bod komen. De instelling bepaalt of de opleiding wordt aangemeld voor toetsing als een HBO- dan wel als een WO-opleiding. Bij de toetsing wordt de opleiding alleen beoordeeld op de oriëntatie die de instelling zelf heeft aangegeven.

Bij het opstellen van de beschrijving dient de instelling rekening te houden met de eisen die vanuit het internationale vakgebied en het afnemend beroepenveld aan een opleiding in het specifieke domein worden gesteld.

De NAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding aan de hand van drie vragen:

1. Voldoet de opleiding aan de domeinspecifieke kwaliteitseisen (uit het vakgebied/de discipline of het beroepsveld) aangaande de onderwerpen in het toetsingskader?
2. Sluiten de domeinspecifieke kwaliteitseisen aan bij de (internationaal) gehanteerde beschrijvingen van Bachelor en Master?
3. Voldoet de opleiding aan de criteria van het toetsingskader van de NAO?

De opleiding wordt dus in de eerste plaats getoetst aan domeinspecifieke kwaliteitseisen die zijn afgeleid van een zo mogelijk internationaal referentiekader. De domeinspecifieke kwaliteitseisen worden op hun beurt getoetst aan algemene criteria voor Bachelor en Master. De toets moet dus zowel betrekking hebben op de domeinspecifieke kwaliteit als de algemene kwaliteit van de opleiding.

De toetsing van nieuwe opleidingen stelt gedeeltelijk andere eisen aan de deskundigheid van degenen die de toets uitvoeren dan een beoordeling van bestaande opleidingen. Dit betreft met name het ex ante beoordelen van de kwaliteit van de opleiding, de kwaliteit van het in te zetten personeel en de bedrijfsmatige aspecten. Er is sprake van aanvullende aspecten, waarvoor specifieke deskundigheid vereist is.

Toelichting per hoofdstuk

Hoofdstuk 1: Opbouw toetsingskader

Het toetsingskader bestaat uit inhoudelijke criteria en criteria voor de gevolgde werkwijze bij de toetsing en voor het toetsingsrapport. Anders dan bij de beoordeling van bestaande opleidingen bestaat bij de toetsing van nieuwe opleidingen niet de aanvullende mogelijkheid tot een beoordeling van bijzondere kenmerken. Uitgangspunt is dat deze zich eerst in de praktijk bewezen moeten hebben voordat er uitspraken over kunnen worden gedaan.

Hoofdstuk 2: Beoordelingskader

De NAO beoordeelt de toetsing van de nieuwe opleiding aan de hand van de criteria zoals weergegeven in het toetsingskader.

Ad 2.1: Doelstellingen opleiding

De doelstellingen van de opleiding worden uitgedrukt in te bereiken eindkwalificaties van studenten. Het is mogelijk, maar niet noodzakelijk dat de eindkwalificaties zijn geformuleerd in termen van competenties.

De doelstellingen van de opleiding worden getoetst aan domeinspecifieke kwaliteitseisen en aan algemene criteria voor Bachelor- en Master- en HBO- en WO-opleidingen.

De eindkwalificaties zijn afhankelijk van het karakter van de opleiding (Bachelor of Master, HBO of WO, domeinspecifiek). In alle gevallen geldt dat de eindkwalificaties moeten aansluiten bij internationaal gehanteerde beschrijvingen voor Bachelor en Master voor het betreffende domein (daarbij kan gebruik worden gemaakt van de zogenaamde Dublin descriptors – zie bijlage 2).

In de eindkwalificaties van studenten moeten bovendien recente ontwikkelingen in het vakgebied en wensen uit de beroepspraktijk tot uitdrukking komen.

Ad 2.2: Programma

In het opleidingsprogramma moeten de nagestreefde domeinspecifieke eindkwalificaties overtuigend zijn geconcretiseerd. Tevens moeten gekwalificeerde instromende studenten met de voorgestelde inhoud en vormgeving van dat programma (inclusief de leerdoelen binnen dat programma) de eindkwalificaties kunnen bereiken binnen de termijn die daarvoor staat. Voor een beoordeling van de vertaling van de doelstellingen in het programma is een inhoudelijke beoordeling van het studiepakket en de onderwijskundige opzet gewenst, gegeven de specifieke keuze voor Bachelor of Master, HBO of WO en het desbetreffende domein. Ten opzichte van de Bachelor zal de Masteropleiding gekenmerkt worden door verdieping en/of verbreding. In het HBO zal de nadruk liggen op de inbreng van kennis en ervaring vanuit de actuele beroepspraktijk, in het WO is een inhoudelijke uitwisseling tussen onderwijs en (actueel) onderzoek het onderscheidende kenmerk. Aangezien ook het HBO is gestart met vormen van onderzoek (vgl. lectoren, kenniskringen) is de uitwisseling met (toegepast) onderzoek ook in de criteria voor het HBO opgenomen. Aan de andere kant is bij sommige WO-opleidingen de beroepsgerichtheid essentieel, naast de relatie met het onderzoek. Daarom is hiervoor een apart criterium opgenomen voor de desbetreffende opleidingen. Om de opleidingen in deze context te kunnen beoordelen zullen degenen die de toetsing uitvoeren veelal moeten beschikken over domeinspecifieke deskundigheid.

Het plan voor de nieuwe opleidingen zal in heldere bewoordingen moeten aangeven hoe de nieuwe opleiding zal worden ingericht. Daarbij moet aandacht besteed worden aan de samenhang tussen de doelstellingen en de inhoud van het programma, de samenhang binnen het programma, de studielast en de aansluiting op de instroom. Deze schets moet een reëel beeld geven van de praktijk van de voorgenomen opleiding. De formuleringen uit het toetsingskader aan de hand waarvan het programma wordt beoordeeld laten voldoende ruimte voor actuele ontwikkelingen aangaande de genoemde facetten.

De kwaliteit van het programma zal ook moeten blijken uit de aansluiting van het programma op de kwalificaties van instromende studenten. Hierbij zijn de wettelijke vereisten voor HBO en WO van belang, zoals weergegeven in het toetsingskader.

Ad 2.3: Inzet van personeel

De inzet van personeel is een belangrijke conditie voor kwaliteit en bepalend voor het onderscheid tussen HBO en WO. Voor het HBO gaat het met name om kennis en ervaring van docenten aangaande de uitwisseling met de beroepspraktijk, voor het WO om het actief bedrijven van wetenschappelijk onderzoek. Bij de daartoe in aanmerking komende WO-opleidingen dienen docenten ook te beschikken over kennis van en inzicht in de desbetreffende beroepspraktijk.

De instelling moet aangeven hoeveel personeel zal worden ingezet voor de nieuwe opleiding en wat de kwaliteit van dit personeel is. De beoordeling van de intenties van de instelling aangaande dit onderwerp weegt zwaar, vanwege het gegeven dat de kwaliteit van de nieuwe opleiding direct zal worden bepaald door de beschikbare medewerkers. Afzonderlijk moet worden beoordeeld of deze inzet voldoende is voor de start van de opleiding – waarbij een extra inspanning vereist zal zijn – en voor de continuering daarvan op reguliere basis. Bij de toetsing zal ook moeten worden beoordeeld of de door de instelling als inzetbaar genoemde medewerkers ook werkelijk beschikbaar zullen zijn voor de nieuwe opleiding.

Ad 2.4: Voorzieningen

Aangaande de voorzieningen gelden in beginsel dezelfde criteria als bij de accreditatie van bestaande opleidingen. De voorzieningen moeten voldoende zijn voor realisatie van het programma. De instelling moet aannemelijk maken dat de betreffende voorzieningen (op tijd) beschikbaar zullen zijn.

Vaak zal het gaan om faciliteiten zoals mediatheken, laboratoria, atelierruimte of vakspecifieke databanken. De aard en het niveau van deze voorzieningen verschilt met het karakter van de opleiding. In de toetsing zal worden nagegaan of de voorzieningen voor de nieuwe opleidingen in overeenstemming zijn met het algemeen geldende kwaliteitsniveau voor dergelijke voorzieningen.

Ad 2.5: Interne kwaliteitszorg

Gezien het toenemende belang van interne kwaliteitszorg wordt ook dit onderwerp betrokken bij de toetsing van nieuwe opleidingen. De instelling moet aantonen dat zij van plan is om bij de nieuwe opleiding vanaf het begin te streven naar een aanvaardbaar kwaliteitsniveau en vervolgens naar een voortgaande bewaking en verbetering van de kwaliteit. Deze voornemens zijn aannemelijker naar mate de instelling als geheel beschikt over een effectief systeem van interne kwaliteitszorg dat geldt voor alle opleidingen. Om die reden kent de NAO een zwaar gewicht toe aan kwaliteitszorg. Juist vanwege het feit dat de door de NAO geformuleerde criteria globaal zijn, moet kwaliteitszorg in de beoordeling afzonderlijk wegen.

Ad 2.6: Conditie voor continuïteit

Bij nieuwe opleidingen brengt het gegeven van de startsituatie eigen onzekerheden met zich mee die mede voorwerp zijn van de toetsing. In het bijzonder gaat het om de vraag of de bedrijfseconomische en personele voorwaarden aanwezig zijn om de voorgenomen inhoudelijke kwaliteit ook duurzaam te kunnen realiseren. Deze voorwaarden hebben zowel betrekking op de opleiding als zodanig als op de instelling die deze verzorgt. Het moet aannemelijk zijn dat de vereiste startinvestering kan worden opgebracht en dat de exploitatie ook op langere termijn is vol te houden, in ieder geval gedurende het aantal jaren dat nodig is om te komen tot een volledige opbouw van het curriculum en de corresponderende populatie van ingeschreven studenten. In principe is deze periode gelijk aan de voorziene curriculumduur, afhankelijk van de aard van de opleiding (Bachelor WO, Master WO, Bachelor HBO, Master HBO). Aanloopverliezen zijn acceptabel, zelfs een blijvend verliesgevend exploitatie vanwege het strategische beleid van de instelling kan acceptabel zijn, maar dan moet wel aannemelijk worden gemaakt dat de instelling dit kan dragen. Doorgaans zal dit blijken uit een bedrijfsplan ten behoeve van de nieuwe opleiding. De draagkracht van de instelling als geheel blijkt uit de jaarrekening.

Het is aan te bevelen dat de instelling bij de aanvraag voor een nieuwe opleiding een plan voegt waaruit blijkt welke opleidingen deze op middellange termijn wil aanbieden. In dit plan, dat doorgaans onderdeel zal uitmaken van een meerjarenplan of een strategienota van de instelling, kan aannemelijk worden gemaakt dat:

- de nieuw aangevraagde opleiding een uitdrukking is van het strategische beleid van de instelling en de daaruit voortvloeiende prioriteiten in het aanbod
- de instelling bedrijfseconomisch in staat zal zijn om het totale aanbod van bestaande en voorgenomen opleidingen blijvend te kunnen aanbieden.

Het genoemde plan kan tevens dienen als informatie voor de toetsing of de voorgenomen investeringen en de voorziene exploitatie van de aangevraagde nieuwe opleiding realistisch zijn, in de context van de plannen en kosten van de totale instelling. De inbreng van dit plan door de instelling is niet verplicht maar kan het toetsingsproces wel ondersteunen.

Voor de NAO zijn de desbetreffende gegevens ook op langere termijn van belang. Bij de volgende aanvraag tot accreditatie zal de NAO (doen) nagaan of de instelling consequent heeft gehandeld in het verlengde van de bij de eerste aanvraag genoemde voorwaarden.

Hoofdstuk 3: Beslisregels toetsing

De toetsing resulteert in een samenvattende beoordeling van de kwaliteit van de nieuwe opleiding met een positieve of negatieve totaalconclusie aangaande de basiskwaliteit van de opleiding. Voor een positief eindoordeel moet de opleiding op alle onderwerpen uit het toetsingskader als voldoende worden beoordeeld. Het oordeel per onderwerp is gebaseerd op oordelen aangaande de verschillende facetten van dat onderwerp. In het toetsingsrapport worden de afwegingen op alle niveaus – facetten, onderwerpen en eindoordeel – inzichtelijk gemaakt, zodat duidelijk is waarop de eindconclusie is gebaseerd en hoe de verschillende facetten tegen elkaar zijn afgewogen.

Veel opleidingen kennen meerdere varianten, in voltijd, deeltijd en/of duaal. Omdat deze varianten verschillende eisen stellen aan een aantal kwaliteitseisen – zoals samenhang, studiebegeleiding, inzet van docenten en aansluiting op instroom – moet uit de beoordeling blijken dat voor alle varianten de basiskwaliteit is gewaarborgd. De toets heeft echter betrekking op de totale opleiding. Voor een nieuwe opleiding op meerdere locaties geldt een vergelijkbare beslisregel.

Hoofdstuk 4: Werkwijze toetsing nieuwe opleidingen

De werkwijze van de NAO bij de toetsing van nieuwe opleidingen volgt de eisen en termijnen van de wet. Essentieel bij deze werkwijze is de initiatiefrol van de instelling. Deze bepaalt het karakter van de opleiding (Bachelor of Master, HBO of WO). Het indienen van een aanvraag brengt het toetsingsproces op gang.

Op basis van de aanvraag bepaalt de NAO welke vorm van toetsing in dit geval vereist is. In het algemene gedeelte van de toelichting zijn voorbeelden gegeven van diverse situaties. Aangezien er sprake is van een grote variatie van categorieën nieuwe opleidingen is het niet mogelijk om bij voorbaat de daarbij behorende werkwijzen uitputtend aan te geven. Deze wordt aan de hand van de concrete voorstellen bepaald.

Vervolgens geeft de NAO de opdracht de toetsing uit te voeren. De NAO beoordeelt de bij de toetsing gevolgde werkwijze aan de hand van dit rapport. Daarbij laat de NAO zich leiden door de in dit hoofdstuk genoemde maatstaven. De conclusies in het toetsingsrapport worden beargumenteerd aan de hand van geconstateerde feiten, een analyse daarvan en een toetsing aan een referentiekader, dat aansluit bij het toetsingskader nieuwe opleidingen. Door deze opbouw kan de NAO zien hoe de conclusies in het toetsingsrapport tot stand zijn gekomen. In zijn besluit wordt de werkwijze verantwoord.

Uitgangspunten bij de toetsing zijn transparantie van de wijze waarop de conclusies uit het toetsingsrapport tot stand zijn gekomen en hoor en wederhoor, waarbij de instelling de gelegenheid krijgt op het toetsingsrapport te reageren. Alvorens het toetsingsbesluit vast te stellen stelt de NAO het instellingsbestuur in de gelegenheid binnen twee weken zijn zienswijze over het voorgenomen toetsingsbesluit naar voren te brengen. De NAO zendt na de definitieve vaststelling het toetsingsbesluit onverwijld aan het instellingsbestuur en maakt het besluit tegelijkertijd openbaar door middel van plaatsing op de website van de NAO.

Daarbij bestaat ook de mogelijkheid van bezwaar en beroep:

Het maken van bezwaar geschiedt door het indienen van een bezwaarschrift door een belanghebbende bij de NAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken. In het kader van de behandeling van het bezwaar vindt een hoorzitting plaats. De NAO beslist binnen tien weken na ontvangst van het bezwaarschrift. De beslissing op bezwaar kan voor ten hoogste vier weken worden verdaagd. Hiervan wordt schriftelijk mededeling gedaan.

Tegen een beslissing op bezwaar van de NAO staat beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De termijn voor het indienen van beroep bedraagt zes weken. De Afdeling doet in beginsel zes weken na de zitting uitspraak. Deze termijn kan met ten hoogste zes weken worden verlengd.

Hangende de bezwaar- en/of beroepsprocedure kan aan de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State worden verzocht een voorlopige voorziening te treffen indien onverwijld spoed, gelet op de betrokken belangen, dat vereist.

Bijlage 2: Omschrijving niveau bachelors en masters (‘Dublin descriptor’)

	Kwalificaties Bachelor	Kwalificaties Master
Kennis en inzicht	Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is	Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband
Toepassen kennis en inzicht	Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied	Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan
Oordeelsvorming	Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten	Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen
Communicatie	Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten	Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten
Leervaardigheden	Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan	Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter

Bijlage 3: Wettelijk kader (WHW hoofdstuk 5a: Accreditatie in het hoger onderwijs)

Artikel 5a.1. Reikwijdte

1. Dit hoofdstuk heeft betrekking op de bekostigde universiteiten en hogescholen en de Open Universiteit en op de universiteiten en hogescholen die ingevolge artikel 6.9 zijn aangewezen.
2. Dit hoofdstuk heeft tevens betrekking op de rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid die een opleiding als bedoeld in artikel 7.3b verzorgen. Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt onder instellingsbestuur mede begrepen het bestuur van de rechtspersoon, bedoeld in de eerste volzin.

Titel 1. Accreditatieorgaan

Artikel 5a.2. Instelling en taken accreditatieorgaan

1. Er is een accreditatieorgaan hoger onderwijs.
2. Het accreditatieorgaan is belast met activiteiten in het kader van het accrediteren van opleidingen in het hoger onderwijs en het afnemen van de toets nieuwe opleiding in het hoger onderwijs.
3. Het accreditatieorgaan heeft tevens tot taak de accreditatiekaders en toetsingskaders te bespreken met de Europese landen, in het bijzonder met de grenslanden.
4. Bij ministeriële regeling worden de overige werkzaamheden bepaald die het accreditatieorgaan verricht in verband met de voorbereiding van een stelsel van bacheloropleidingen en masteropleidingen in Nederland of het beoordelen van ander onderwijs dan hoger onderwijs.

Artikel 5a.3. Samenstelling accreditatieorgaan

1. Het accreditatieorgaan heeft ten hoogste veertien leden waaronder een voorzitter.
2. Onze minister benoemt, schorst en ontslaat de leden van het accreditatieorgaan, gehoord gezamenlijke instellingen, bedoeld in artikel 1.2, onderdelen a en b, evenals de vertegenwoordigers namens de beroepsgroep. Twee leden worden benoemd, gehoord de gezamenlijke studentenorganisaties, bedoeld in artikel 3.3. De leden van het accreditatieorgaan zijn deskundig op het gebied van het hoger onderwijs, de beroepspraktijk van het hoger onderwijs of de kwaliteitszorg. De benoeming van de leden van het accreditatieorgaan geschiedt voor een periode van ten hoogste vijf jaar. Bij de benoeming van de leden van het accreditatieorgaan bepaalt Onze minister wie de voorzitter is. In het accreditatieorgaan worden geen aan Onze minister ondergeschikte ambtenaren benoemd.
3. Schorsing en ontslag vinden slechts plaats wegens ongeschiktheid of onbekwaamheid voor de vervulde functie dan wel wegens andere zwaarwegende in de persoon van de betrokkene gelegen redenen. Ontslag vindt voorts plaats op eigen verzoek.
4. Een lid van het accreditatieorgaan vervult geen andere functies die ongewenst zijn met het oog op een goede vervulling van zijn functie of de handhaving van zijn onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin.
5. In het bestuursreglement worden regels vastgesteld omtrent:
  - a. het aanvaarden van een nevenfunctie anders dan uit hoofde van het lidmaatschap van het accreditatieorgaan, en
  - b. de wijze van openbaarmaking van nevenfuncties.
6. De inspectie wordt in de gelegenheid gesteld de vergaderingen van het accreditatieorgaan als waarnemer bij te wonen.

Artikel 5a.4. Bezoldiging of schadeloosstelling

1. Aan het lidmaatschap van het accreditatieorgaan is een bezoldiging dan wel een schadeloosstelling verbonden.
2. Onze minister stelt de bezoldiging of de schadeloosstelling vast.

Artikel 5a.5. Bestuursreglement

Het accreditatieorgaan stelt een bestuursreglement vast. Het bestuursreglement en elke wijziging daarvan behoeven de goedkeuring van Onze minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Artikel 5a.6. Begroting

1. Het accreditatieorgaan zendt jaarlijks voor 1 april aan Onze minister de ontwerpbegroting voor het daaropvolgende jaar.
2. Indien gedurende een kalenderjaar aanmerkelijke verschillen ontstaan of dreigen te ontstaan tussen de werkelijke en de begrote baten en lasten dan wel inkomsten en uitgaven, doet het accreditatieorgaan daarvan onverwijld mededeling aan Onze minister onder vermelding van de oorzaak van de verschillen.

Artikel 5a.7. Jaarverslag

1. Het accreditatieorgaan stelt jaarlijks voor 1 juli een verslag op van de werkzaamheden, het gevoerde beleid in het algemeen en de doelmatigheid en doeltreffendheid van zijn werkzaamheden en werkwijze in het bijzonder in het afgelopen kalenderjaar.
2. Het verslag wordt aan Onze minister gezonden.

Titel 2. Accreditatie en toets nieuwe opleiding

Artikel 5a.8. Accreditiekaders en toetsingskaders

1. Het accreditatieorgaan legt zijn werkwijze voor de accreditatie van opleidingen vast in afzonderlijke accreditiekaders voor opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs, waarbij ten minste onderscheid wordt gemaakt tussen bacheloropleidingen en masteropleidingen. In de accreditiekaders wordt tevens bepaald welke gegevens het instellingsbestuur meezendt bij een verzoek om accreditatie, waartoe in elk geval behoort de aanduiding van de graad die door het instellingsbestuur zal worden verleend.
2. Bij het verlenen van accreditatie wordt aandacht geschonken aan de aspecten van kwaliteit, die betrekking hebben op het niveau van de opleiding, de onderwijsinhoud, het onderwijsproces, de opbrengsten van het onderwijs van de opleiding, voldoende voorzieningen die noodzakelijk zijn om de opleiding te kunnen verzorgen, een adequate methode die bij de beoordeling, bedoeld in artikel 1.18, derde lid, wordt gehanteerd.
3. Bij de toepassing van het tweede lid wordt begrepen onder:
  - a. het niveau van de opleiding: dit is gericht op het eindniveau van de opleiding gelet op hetgeen gewenst en gangbaar is, bij voorkeur gemeten naar internationale standaard;
  - b. de onderwijsinhoud: deze omvat in ieder geval de aard van het onderwijs, voldoende samenhang in het opleidingsprogramma van de opleiding, de studielast en een duidelijke relatie tussen de doelstellingen en de inhoud van het opleidingsprogramma;
  - c. het onderwijsproces: dit omvat in ieder geval een voldoende afstemming tussen vormgeving van het onderwijs en de inhoud, voldoende studiebegeleiding en inzichtelijke beoordeling en toetsing van het onderwijs;
  - d. de opbrengsten van het onderwijs: deze omvatten in ieder geval voldoende maatschappelijke relevantie van de bereikte eindkwalificaties van afgestudeerden van de opleiding en voldoende rendement van de opleiding in relatie tot de beargumenteerde streefcijfers;

- e. de voorzieningen: deze omvatten in ieder geval de materiële voorzieningen, de kwaliteit van het personeel, de organisatie en de interne kwaliteitszorg;
- f. de methoden die bij de beoordeling, bedoeld in artikel 1.18, derde lid, worden gehanteerd: deze hebben in ieder geval betrekking op de mogelijkheid de opleiding te vergelijken met andere opleidingen en op een internationaal beoordelingskader.
4. Alvorens een accreditatiekader vast te stellen of te wijzigen voert het accreditatieorgaan overleg met vertegenwoordigers van de instellingen en andere betrokkenen, waaronder studentenorganisaties als bedoeld in artikel 3.3 en de daarvoor in aanmerking komende vakorganisaties van overheids- en onderwijspersoneel.
  5. Een accreditatiekader of een wijziging daarvan behoeft de goedkeuring van Onze minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Onze minister verleent zijn goedkeuring niet dan nadat vier weken zijn verstreken nadat zijn voornemen daartoe aan de beide kamers der Staten-Generaal is voorgelegd. Het besluit omtrent goedkeuring wordt binnen 17 weken na de verzending ter goedkeuring bekendgemaakt aan het accreditatieorgaan.
  6. De accreditatiekaders worden bekendgemaakt door plaatsing in de Staatscourant.
  7. Het accreditatieorgaan legt zijn werkwijze voor de toets nieuwe opleiding vast in afzonderlijke toetsingskaders voor opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs en opleidingen in het hoger beroepsonderwijs. Het eerste tot en met zesde lid, met uitzondering van het derde lid, onderdeel f, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5a.8a. Bekendmaking beoordelende instanties

Het accreditatieorgaan maakt jaarlijks aan de instellingen bekend welke instanties met behulp van onafhankelijke deskundigen als bedoeld in artikel 1.18, derde lid, eerste volzin, opleidingen beoordelen op de wijze, bedoeld in artikel 1.18, derde lid, vierde volzin.

Artikel 5a.9. Accreditatie opleiding

Dit artikel is nog niet in werking getreden.

1. Accreditatie wordt verleend op aanvraag van het instellingsbestuur.
2. Een aanvraag om accreditatie wordt ten minste een jaar voor de vervaldatum van het vorige accreditatiebesluit of van het besluit waaruit de toets nieuwe opleiding met positief gevolg is ondergaan, bij het accreditatieorgaan ingediend
3. Het accreditatiebesluit wordt gebaseerd op de beoordeling, bedoeld in artikel 1.18, derde lid.
4. Het accreditatieorgaan neemt binnen drie maanden na ontvangst van de aanvraag om accreditatie een besluit. Het accreditatiebesluit treedt in werking met ingang van de dag waarop het vorige accreditatiebesluit vervalt of, indien een opleiding voor de eerste maal wordt geaccrediteerd, met ingang van de dag van bekendmaking van het accreditatiebesluit.
5. Bij de beoordeling, bedoeld in artikel 1.18, derde lid, door de onafhankelijke deskundigen artikel 1.18, derde lid, vierde volzin, niet in acht is genomen, treedt, in afwijking van het vierde lid, dat besluit in werking met ingang van de dag van bekendmaking daarvan en kan binnen een jaar na die bekendmaking, een nieuwe aanvraag om accreditatie worden ingediend. In afwijking van het zesde lid, is de vervaldatum van de accreditatie alsdan verlengd tot het moment dat, onder de voorwaarden van het zevende lid, onherroepelijk op de aanvraag om accreditatie is beslist.
6. De accreditatie vervalt zes jaar na de dag van inwerkingtreding van het accreditatiebesluit.
7. Indien een instellingsbestuur binnen de termijn, bedoeld in het tweede lid, een aanvraag om accreditatie heeft ingediend, is, in afwijking van van het zesde lid, de vervaldatum van de accreditatie verlengd tot het moment dat onherroepelijk op de aanvraag om accreditatie is beslist indien:

- a. het accreditatieorgaan de termijn, bedoeld in het vierde lid, heeft overschreden, of
  - b. op de vervaldatum nog niet onherroepelijk op de aanvraag om accreditatie is beslist.
8. De instelling is het accreditatieorgaan een vergoeding verschuldigd van de kosten van de aanvraag om accreditatie overeenkomstig een door hem vast te stellen tarief.

Artikel 5a.10.   Accreditatierapport

1. Het accreditatieorgaan legt de bevindingen naar aanleiding van de beoordeling van de opleiding, bedoeld in artikel 5a.9, derde lid, en het besluit over de accreditatie van de opleiding vast in een accreditatierapport. Het accreditatieorgaan kan in het accreditatierapport overige opmerkingen opnemen over de bijzondere kwaliteitskenmerken van de opleiding.
2. Alvorens het accreditatierapport vast te stellen stelt het accreditatieorgaan het instellingsbestuur in de gelegenheid binnen een door het accreditatieorgaan te bepalen termijn zijn zienswijze over het voorgenomen accreditatierapport naar voren te brengen.
3. Het accreditatieorgaan zendt het accreditatierapport na vaststelling onverwijld aan het instellingsbestuur en maakt het rapport tegelijkertijd openbaar.
4. Het accreditatieorgaan verstrekt een afschrift van het accreditatierapport op verzoek. Het accreditatieorgaan vraagt een vergoeding van de kosten voor de afgifte van een afschrift van het accreditatierapport overeenkomstig een door hem vast te stellen tarief.

Artikel 5a.11.   Toets nieuwe opleidingen

Dit artikel is nog niet in werking getreden.

1. Een opleiding die niet is opgenomen in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13, kan een toets nieuwe opleidingen ondergaan. Indien deze toets positief is, kan het instellingsbestuur die opleiding als nieuwe opleiding laten registreren in dat register. In afwijking van de tweede volzin kan het instellingsbestuur een master – opleiding in het hoger beroepsonderwijs eerst later registreren, indien ten aanzien van die opleiding toepassing is gegeven aan artikel 7.3a, tweede lid, onder b.
2. De toets nieuwe opleiding vindt plaats op aanvraag van het instellingsbestuur.
3. Bij de toets nieuwe opleiding wordt in ieder geval rekening gehouden met het door het instellingsbestuur verstrekte document waarin te minste zijn opgenomen: het opleidingsprogramma
  - a. het financieel overzicht waarin inzicht wordt verschaft in de uitgaven die voor het tot stand brengen van de opleiding noodzakelijk zijn
  - b. een beschrijving van het voor de opleiding benodigde personeel naar omvang en kwalificatie
  - c. de aanduiding van de graad die door het instellingsbestuur zal worden verleend.
4. Het accreditatieorgaan besluit dat een toets nieuwe opleiding niet positief is, indien uit de gegevens van de betreffende aanvraag blijkt dat de instelling voornemens is een opleiding te verzorgen die geheel of in hoofdzaak overeenstemt met een opleiding, verzorgd door diezelfde instelling, waaraan accreditatie is onthouden.
5. Het besluit waaruit blijkt dat de toets nieuwe opleiding met positief gevolg is ondergaan, vervalt:
  - a. indien het instellingsbestuur van een bekostigde instelling de opleiding niet binnen zes maanden heeft laten registreren in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13. of
  - b. in andere gevallen dan als bedoeld in onderdeel a: na zes jaar
6. De artikelen 5a. 9, achtste lid, en 5a. 10, zijn van overeenkomstige toepassing.
7. Indien voor een masteropleiding in het hoger beroepsonderwijs die de voortzetting vormt van een postinitiële masteropleiding in het hoger beroepsonderwijs, een toets nieuwe opleiding wordt aangevraagd en voor laatstbedoelde opleiding accreditatie is

verleend, besluit het accreditatieorgaan dat voor de masteropleiding in het hoger beroepsonderwijs de toets nieuwe opleiding met positief gevolg is ondergaan. Dit besluit is geldig voor de termijn waarop de accreditatie betrekking had.

8. Tenzij Onze minister voor een opleiding anders besluit, is dit artikel niet toepassing op opleidingen waarvoor de artikelen 7.31, 7.53 of 7.56 zijn toegepast en die worden verzorgd door bekostigde instellingen.

Artikel 5a.12. Gevolgen verlies accreditatie

1. Indien de accreditatie van een opleiding na het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, niet opnieuw wordt verleend, draagt de instelling er zorg voor dat aan studenten die voor de opleiding zijn ingeschreven, de gelegenheid wordt geboden deze opleiding te voltooien aan een andere instelling. De instelling stelt de redelijke termijn vast gedurende welke de opleiding wordt voortgezet ten behoeve van studenten voor wie het niet mogelijk is de opleiding aan een andere instelling te voltooien, indien zij die opleiding zonder onderbreking blijven volgen.
2. Het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, heeft ten aanzien van een bekostigde instelling tot gevolg dat na het verstrijken van de door de instelling vastgestelde termijn, genoemd in het eerste lid, geen aanspraak bestaat op bekostiging als bedoeld in artikel 1.9, eerste lid, dat aan de examens geen graad als bedoeld in artikel 7.10a is verbonden en dat de registratie in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13, wordt beëindigd.
3. Het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, heeft ten aanzien van een aangewezen instelling tot gevolg dat na het verstrijken van de door de instelling vastgestelde termijn, genoemd in het eerste lid, aan de examens geen graad als bedoeld in artikel 7.10a is verbonden en dat de registratie in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13, wordt beëindigd.
4. Het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, heeft ten aanzien van een rechtspersoon als bedoeld in artikel 5a.1, tweede lid, tot gevolg dat na het verstrijken van de door de rechtspersoon vastgestelde termijn, genoemd in het eerste lid, aan de examens geen graad als bedoeld in artikel 7.10a is verbonden en dat de registratie in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs wordt beëindigd.
5. Het eerste tot en met vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing ten aanzien van een opleiding die op grond van artikel 5a.11, eerste lid, als nieuwe opleiding is opgenomen in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs en waaraan binnen de termijn, genoemd in artikel 5a.9, zesde lid, geen accreditatie is verleend.
6. In afwijking van het eerste tot en met vijfde lid en indien het belang van het instandhouden van een doelmatig onderwijsaanbod dit vordert, kan Onze minister na het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, besluiten dat een bekostigde instelling gedurende een door Onze minister vast te stellen termijn aanspraak behoudt op bekostiging als bedoeld in artikel 1.9, eerste lid, dat aan de examens een graad als bedoeld in artikel 7.10a blijft verbonden en dat de registratie in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13, niet wordt beëindigd.

Artikel 5a.12a. Herstelperiode accreditatie

1. In afwijking van artikel 5a.12, eerste tot en met vierde lid, kan een instelling binnen twee weken na het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, besluiten er voor zorg te dragen dat voor de opleiding binnen een termijn van twee jaar na die periode accreditatie wordt verkregen. Indien een instelling daartoe besluit, heeft het verstrijken van de periode, bedoeld in artikel 5a.9, zesde lid, tot gevolg dat er geen studenten voor de eerste maal voor de opleiding worden ingeschreven.
2. Indien binnen de termijn van twee jaar, bedoeld in het eerste lid, geen accreditatie aan de opleiding is verleend, is artikel 5a.12 van overeenkomstige toepassing met ingang van de eerste dag na die twee jaar.

3. Indien binnen de termijn van twee jaar, bedoeld in het eerste lid, accreditatie aan de opleiding is verleend, treedt dat accreditatiebesluit, in afwijking van artikel 5a.9, vierde lid, tweede volzin, in werking met ingang van de dag van bekendmaking van dat besluit.

Titel 3. Overige bepalingen

Artikel 5a.13. Goedkeuring tarieven

De tarieven die het accreditatieorgaan op grond van de artikelen 5a.9, achtste lid, en 5a.10, vierde lid, vaststelt, behoeven de goedkeuring van Onze minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Artikel 5a.14. Inlichtingen

1. Het accreditatieorgaan verstrekt desgevraagd aan Onze minister alle voor de uitoefening van diens taak benodigde inlichtingen.
2. Onze minister kan inzage vorderen van alle zakelijke gegevens en bescheiden, indien dat voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig is.

Artikel 5a.15. Vernietiging van besluiten

1. Onze minister kan een besluit van het accreditatieorgaan vernietigen, indien dit besluit is genomen in strijd met het recht of het algemeen belang.
2. In afwijking van artikel 5a.12, kan Onze minister bij toepassing van het eerste lid bepalen dat een instelling gedurende een door Onze minister te bepalen termijn aanspraak behoudt op bekostiging als bedoeld in artikel 1.9, eerste lid, of dat aan de examens een getuigschrift als bedoeld in artikel 7.11, eerste lid, blijft verbonden en dat de registratie in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13, niet wordt beëindigd.
3. Van het vernietigingsbesluit wordt mededeling gedaan in de Staatscourant.

Artikel 5a.16. Taakverwaarlozing

1. Indien naar het oordeel van Onze minister het accreditatieorgaan zijn taak ernstig verwaarloost, kan Onze minister de noodzakelijke voorzieningen treffen.
2. De voorzieningen worden, spoedeisende gevallen uitgezonderd, niet eerder getroffen dan nadat het accreditatieorgaan in de gelegenheid is gesteld om binnen een door Onze minister te stellen termijn alsnog zijn taak naar behoren uit te voeren.
3. Onze minister stelt de beide kamers der Staten-Generaal onverwijld in kennis van door hem getroffen voorzieningen als bedoeld in het eerste lid.